

Województwo
Śląskie

**RAPORT MONITORINGOWY
STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
„ŚLĄSKIE 2020+”**

ZA LATA 2014-2015

Katowice 2016

Raport monitoringowy opracowany przez:

Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego (RCAS)

Wydział Rozwoju Regionalnego

tel. 32 77 40 185

e-mail: rcas@slaskie.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

ul. Ligonía 46; 40-037 Katowice

www.slaskie.pl

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp	3
2. Sytuacja społeczno-gospodarcza w województwie.....	4
3. Wskaźniki rozwoju województwa	29
4. Raport wskaźnikowy.....	34
5. Realizacja celów Strategii – budżet zadaniowy	43
6. Wykaz dokumentów strategicznych województwa (stan na 1 grudnia 2016 r.)	51
7. Podsumowanie	69

1. Wstęp

Skuteczne wdrażanie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” zapewnia system monitoringu i ewaluacji strategii, mający stanowić element krajowego systemu monitoringu realizowanego na podstawie zapisów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Odpowiednio przeprowadzony monitoring w postaci analizy wskaźników ilościowych i jakościowych umożliwi sprawne zarządzanie rozwojem regionu. Dzięki niemu wdrażanie strategii będzie procesem ciągłym i dynamicznym.

Odpowiedzialność za monitoring i ewaluację wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” spoczywa na Zarządzie Województwa Śląskiego. Do oceny realizacji Strategii został stworzony na poziomie województwa system monitoringu, którego strukturę instrumentalną stanowią raporty monitoringowe.

W celu zharmonizowania działań, podejmowanych w procesie monitoringu przez wydziały merytoryczne Urzędu Marszałkowskiego i inne jednostki uczestniczące w jego realizacji, a także przeprowadzenia prawidłowej oceny wszystkich programów i działań, mających wpływ na realizację zapisów Strategii, powołany został w Urzędzie Marszałkowskim, **Zespół ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego** (pierwszy zespół został powołany w listopadzie 2006 r., ostatnia aktualizacja Uchwałą nr 859/37/V/2015 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 26.05.2015 r.).

W związku z przyjętą w 2013 r. aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego raporty monitoringowe będą opracowywane raz na dwa lata. Układ obecnego Raportu monitoringowego składa się z następujących elementów:

- sytuacja społeczno-gospodarcza w województwie;
- diagnoza tematyczna w oparciu o wskaźnik WRT;
- raport wskaźnikowy;
- realizacja celów Strategii – budżet zadaniowy;
- wykaz dokumentów strategicznych województwa.

Przedłożony **Raport monitoringowy Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” za lata 2014-2015** przygotowany został w Referacie Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego Wydziału Rozwoju Regionalnego. Podstawą jego opracowania stały się złożone przez zaangażowane w proces monitoringu wydziały i jednostki **Ankiety dot. monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”**, zawierające informacje na temat poniesionych wydatków na realizację celów Strategii. Dane statystyczne ujęte w raporcie w zależności od obszaru, którego dotyczą, oraz związanych z tym możliwości technicznych zebrania danych, odnoszą się do lat 2013-2015. Raport monitoringowy za lata 2014-2015 jest ósmym raportem od momentu przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że ze względu na problemy w zakresie pozyskiwania danych niniejszy raport może nie w pełni prezentować wszystkie zjawiska i działania prowadzone na rzecz realizacji strategii. System monitorowania będzie w dalszym ciągu rozwijany m.in. w ramach systemu Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych. Ponadto ocena realizacji, zgodnie z zapisami zaktualizowanej Strategii, zawarta będzie w Raporcie ewaluacyjnym, który przygotowujemy jest raz na kadencję.

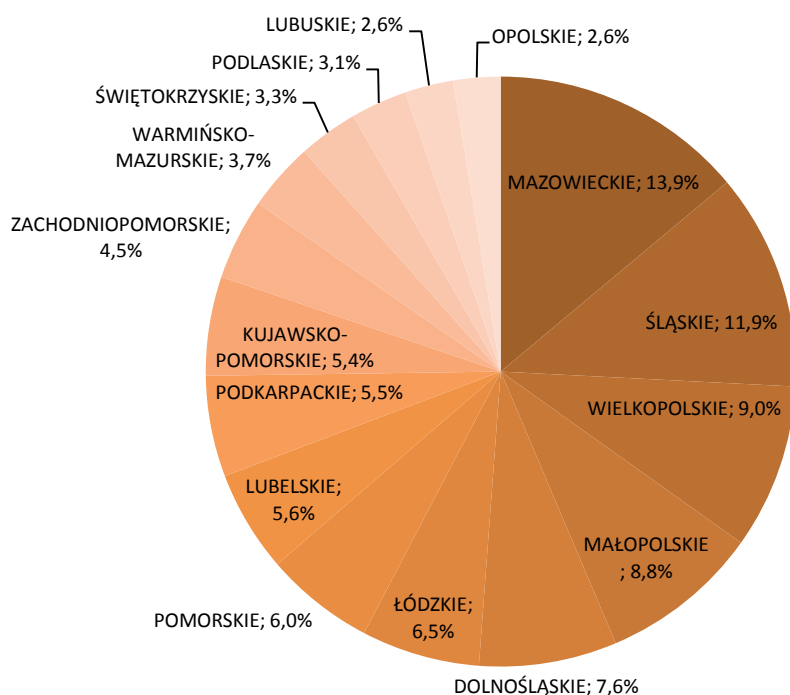
2. Sytuacja społeczno-gospodarcza w województwie

Demografia

Stan i zmiany w liczbie ludności

Liczba mieszkańców województwa śląskiego w 2015 roku wyniosła 4 570 849 osób, co stanowiło 11,9% ludności Polski. Śląskie jest drugim województwem po mazowieckim pod względem ludności, natomiast pierwszym w zakresie gęstości zaludnienia z wynikiem 371 osoby na km² przy średniej dla Polski wynoszącej 123 osoby na km².

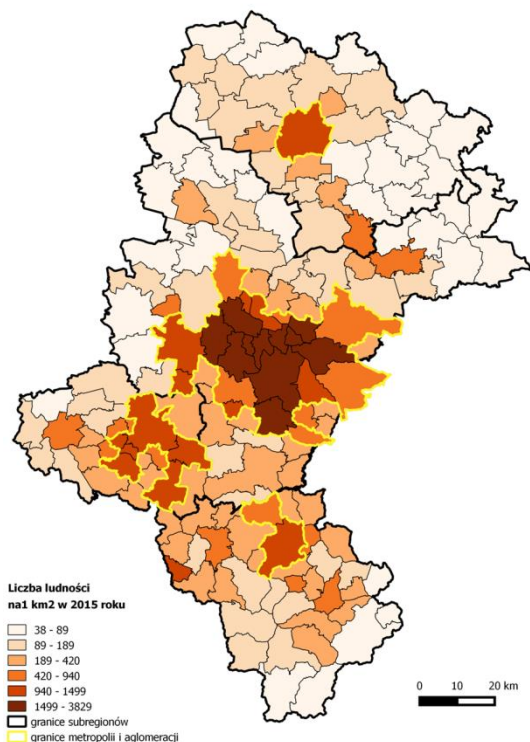
Wykres 1. Procentowy udział ludności wg województw w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

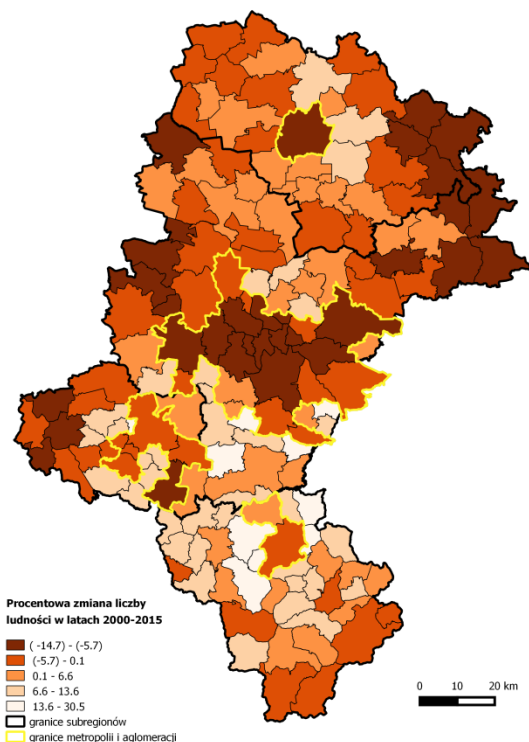
Analizując przestrzenny rozkład ludności w województwie śląskim wskazać można na duże zróżnicowanie gęstości zaludnienia, w tym obszary o bardzo wysokim stopniu zagęszczenia. Najbardziej zaludnionym obszarem województwa jest Metropolia Górnośląska, gdzie liczba mieszkańców na 1 km² wynosi ponad 2000 osób. Na obszarze Metropolii największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się miasto Świętochłowice bo aż 3829 osób na km². Najmniejszą gęstością zaludnienia charakteryzuje się północna część województwa śląskiego.

Mapa 1. Gęstość zaludnienia w województwie śląskim w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2000-2015 (%).

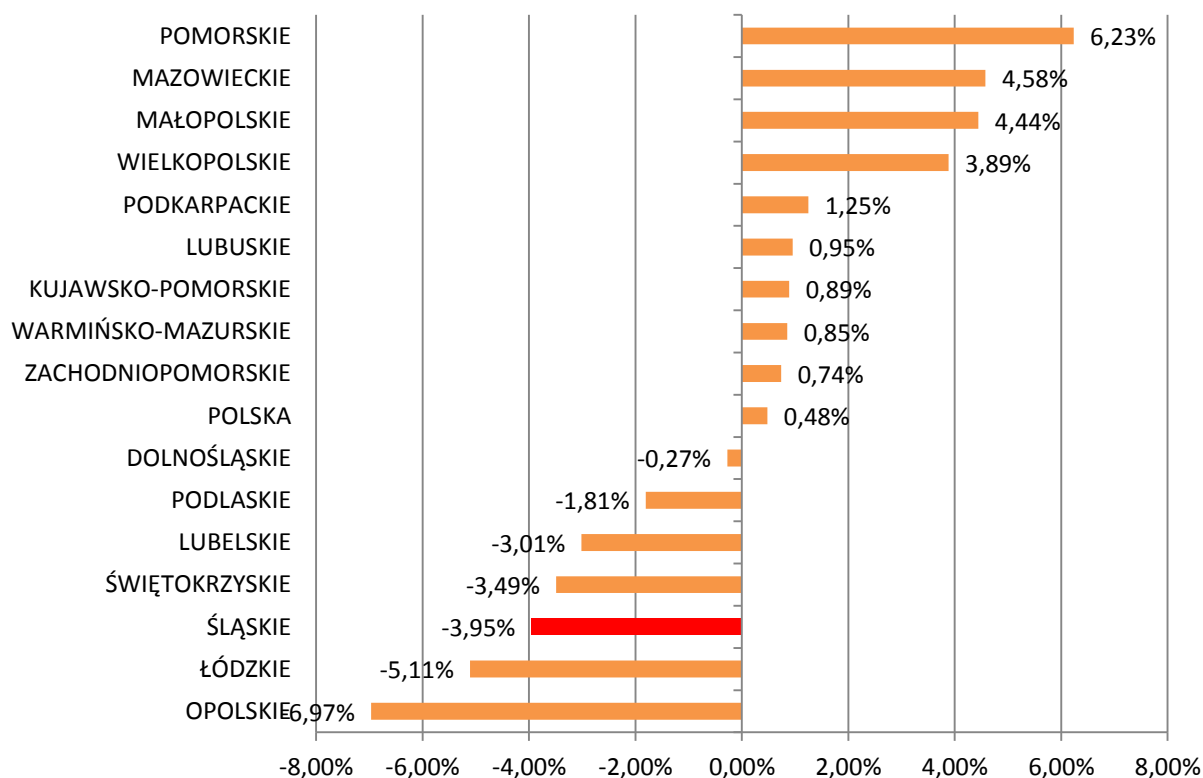

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Województwo śląskie jest najbardziej zurbanizowanym województwem w Polsce. Ludność zamieszkująca miasta stanowi 77,13% mieszkańców, przy średniej dla Polski wynoszącej niewiele ponad 60%. Następne w kolejności województwo dolnośląskie w 2015 roku charakteryzowało się wskaźnikiem na poziomie 69,17% ludności miejskiej.

Ogólna liczba ludności w Polsce w okresie od 2000 do 2015 nieznacznie wzrosła (0,48%) lecz można wskazać województwa, w których następował stały spadek liczby ludności, wśród nich jest województwo śląskie ze spadkiem -3,95%. Prognozy demograficzne jednoznacznie wskazują, że sytuacja w całej Polsce ulegnie pogorszeniu natomiast w sposób szczególny dotknie to te województwa, w których **proces depopulacji** trwa od kilku lat.

Wykres 2. Procentowa zmiana liczby ludności w latach 2000-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

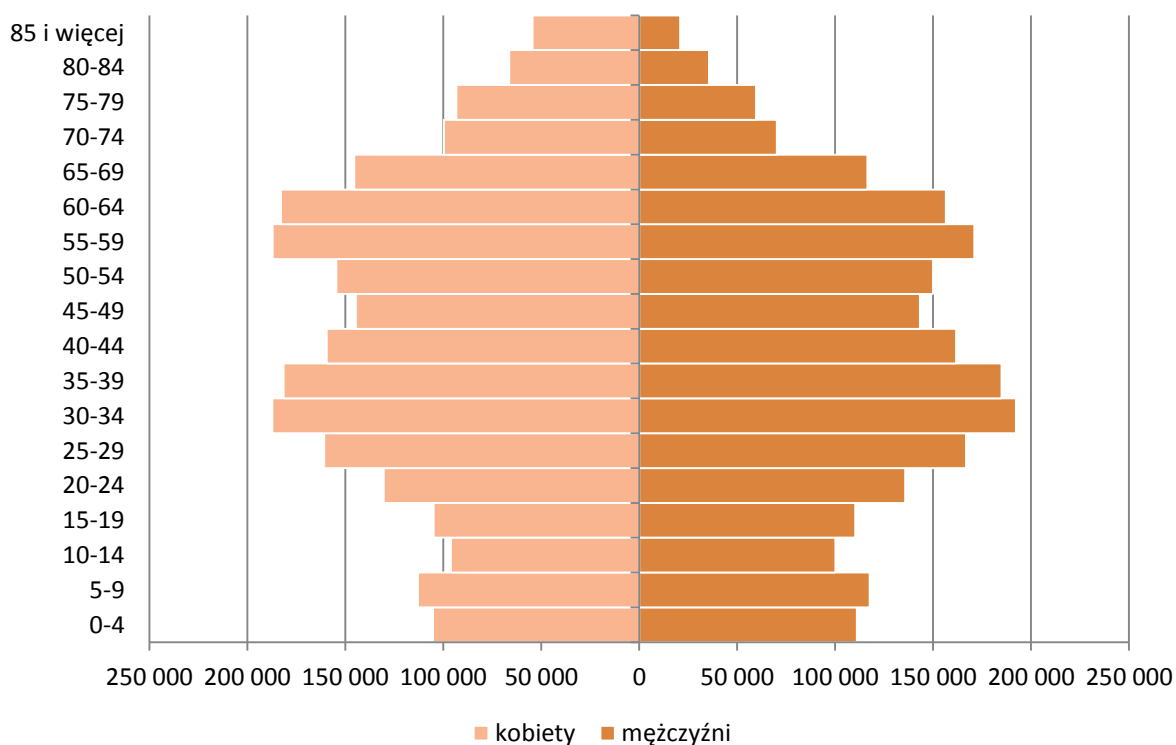
Proces depopulacji dotyka przede wszystkim obszary miejskie, co w zderzeniu z faktem, że województwo śląskie jest najsilniej zurbanizowanym obszarem powoduje, że problem ten będzie miał coraz większe znaczenie i konsekwencje. Rozkład procentowej zmiany liczby ludności prezentuje mapa 2. Procentowe zmiany pokazane na mapie nie oddają rzeczywistej skali problemu zmniejszającej się liczby ludności w zakresie miast centralnej części województwa. W analizowanym okresie (tj. od 2000 roku) w Katowicach ubyło ponad 30 tysięcy mieszkańców. Niewiele lepiej jest w pozostałych miastach Metropolii Górnośląskiej. Z tak dużym nasileniem zjawiska boryka się również stolica Aglomeracji Częstochowskiej, gdzie liczba mieszkańców zmniejszyła się o prawie 25 tys. mieszkańców. Na drugim biegunie wskazać można miejscowości, których liczba mieszkańców w ostatnim czasie wzrosła. Gminy te położone są w przeważającej większości w południowej części województwa lub na obrzeżach Metropolii Górnośląskiej (Wyry, Mikołów, Orzesze).

Struktura wiekowa ludności

Najliczniejszą grupę wiekową stanowi ludność w wieku produkcyjnym tj. w wieku zdolności do pracy¹. Szczegółowy rozkład ludności wg grup wiekowych przedstawia poniższa piramida ludności.

¹ Dane wg podziału administracyjnego na dzień 31 XII. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat. Wiek mobilny - grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku 18-44 lata, wiek niemobilny - grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku: mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

Wykres 3. Piramida wieku ludności województwa śląskiego w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Analizując układ piramidy wieku wskazać można dwie grupy wiekowe, które dominują pod względem udziału liczby osób, jest to grupa kobiet i mężczyzn w wieku 30-34 oraz 55-59 lat, urodzonych w czasie tzw. wyżu demograficznego. Analizując kształt piramidy wieku zauważyć można brak wyraźnie zarysowanego kolejnego wyżu demograficznego.

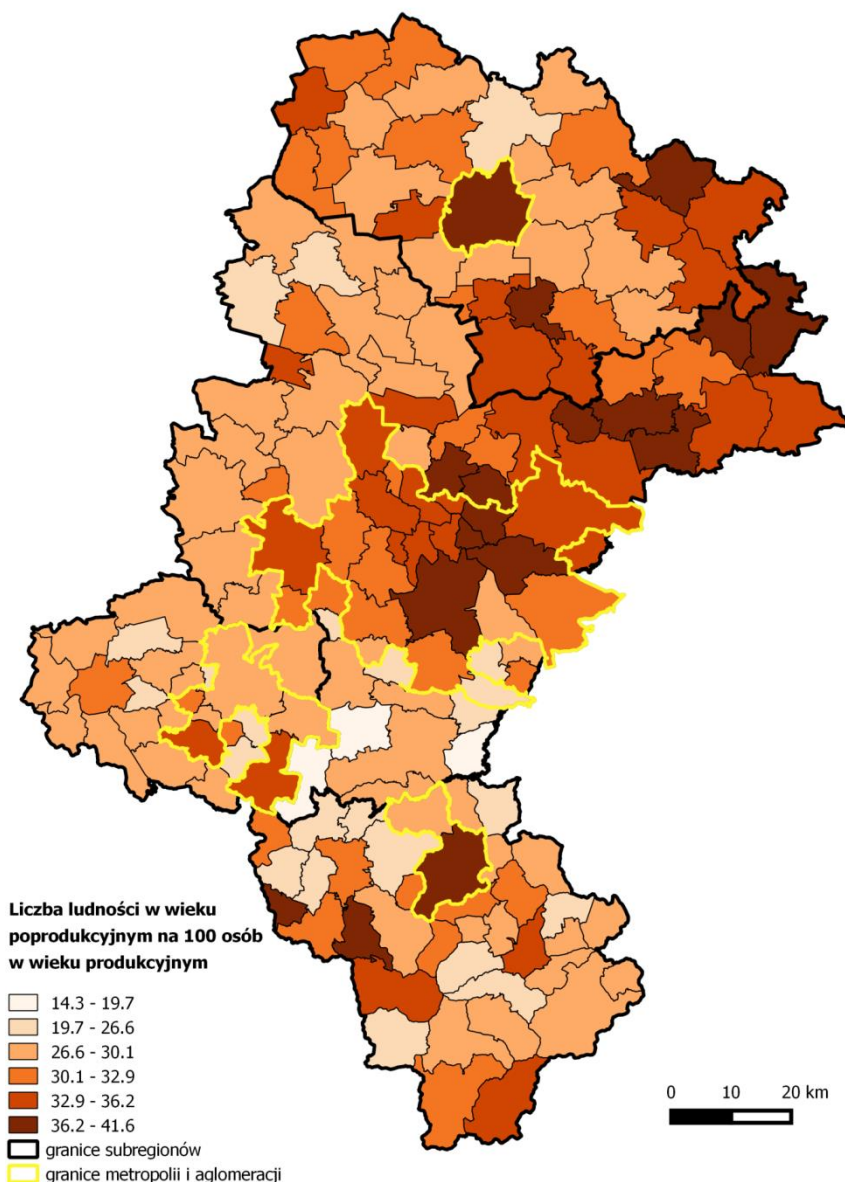
Proporcje między ludnością w wieku produkcyjnym, poprodukcyjnym, przedprodukcyjnym wykazują tendencję do negatywnego układu. Na przestrzeni ostatnich lat w sposób zdecydowany rośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym co jednoznacznie wskazuje na postępujący **proces starzenia się społeczeństwa**. W województwie śląskim szybciej przyrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym niż średnio w kraju.

Niekorzystnym odzwierciedleniem powyższych tendencji są wskaźniki obciążenia demograficznego. Wartość wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym jeszcze w 2002 roku wynosiła w województwie śląskim 23,1 i była niższa niż średnia krajowa (24,2) by wzrosnąć w 2015 roku do wartości 33 (średnia krajowa 31,4). Zjawisko to w przestrzeni rozkłada się stosunkowo równomiernie, przy czym można wskazać obszary o większym natężeniu tj. północno-wschodnia część województwa śląskiego oraz wschodnia część Metropolii Górnośląskiej.

Analizując powyższe zjawisko w przestrzeni można zauważyć koncentrację miejsc gdzie wskaźnik obciążenia demograficznego osiąga wysoką wartość. Jest to w szczególności środkowa i północno-wschodnia część województwa śląskiego, podczas gdy najkorzystniej pod tym względem wygląda południowa część regionu.

Mapa 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego w województwie śląskim w 2015 roku (liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Niekorzystne tendencje demograficzne w województwie śląskim są potęgowane przez złe wyniki w zakresie ruchu naturalnego ludności. W latach 2000-2015 liczba zgonów notowanych w województwie śląskim była przeciętnie o ok. 4,3 tys. wyższa od liczby urodzeń żywych. Jedynie w 2010 roku liczba urodzeń była wyższa od liczby zgonów, natomiast w 2015 roku deficyt urodzeń wyniósł aż 8,8 tys.

Województwo śląskie jest jednym z 7 województw, w których utrzymuje się ujemny przyrost naturalny (średnio rocznie w okresie 2000-2015 to ok. -4300 osób). W liczbach bezwzględnych gorsza sytuacja występuje jedynie w województwie łódzkim (od 2000 roku przyrost naturalny wynosi średnio -7800 osób rocznie).

Skalę problemu lepiej oddaje przeliczenie wartości przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców. W zdecydowanie najkorzystniejszej (zgodnie z danymi za 2015 rok) sytuacji są kolejno województwa pomorskie (1,5), wielkopolskie (1,0) i małopolskie (1,0). Na drugim biegunie, jako województwa najsilniej dotknięte zjawiskiem ujemnego przyrostu naturalnego są województwa łódzkie (-3,6) oraz świętokrzyskie (-3,0). W województwie śląskim problem ujemnego przyrostu (-1,9) przyjmuje podobne rozmiary jak w województwach opolskim (-2,2) i dolnośląskim (-1,8).

W województwie śląskim występują znaczne różnice w poziomie przyrostu naturalnego pomiędzy poszczególnymi gminami. Spoglądając na mapę województwa można wyraźnie wskazać na zróżnicowania pomiędzy częścią północną oraz południową. Miasta Metropolii Górnośląskiej (za wyjątkiem południowych obrzeży) i tereny znajdujące się na północ od niej charakteryzują się ujemnym przyrostem naturalnym. Najniższe wartości przyrostu naturalnego charakteryzują gminy znajdujące się na przeciwległych krańcach województwa: Dąbrowa Zielona na północy (-9,1) oraz Ujsoły na południu (-8,5). Ponadto przyrost na 1000 mieszkańców na poziomie -7,0 lub niższym w 2015 roku osiągnęły także gminy: Wojkowice, Ogrodzieniec, Bobrowniki, Blachownia oraz Koniecpol. Generalnie, aż 116 spośród 167 gmin regionu wykazało w 2015 roku ujemną wartość przyrostu naturalnego. W największym stopniu z problemem ujemnego przyrostu boryka się północno-wschodnia część województwa, natomiast zachodnia część regionu to umiarkowanie ujemny przyrost naturalny.

Najlepsze wskaźniki przyrostu naturalnego notują natomiast gminy: Suszec (6,3), Miedźna (6,2), Świerklany (6,1), Mszana (5,1) oraz Jasienica (5,2). Z kolei wśród gmin będących jednocześnie miastami na prawach powiatu najlepiej wypadają Żory (1,6). Jest to jedno z trzech miast na prawach powiatu w województwie śląskim, które w 2015 roku legitymowały się dodatnim przyrostem naturalnym (pozostałe dwa to Tychy oraz Rybnik).

Problemem województwa śląskiego w odniesieniu do sytuacji demograficznej jest także odpływ migracyjny ludności. Skumulowane za okres 2005-2014² saldo osób w wieku produkcyjnym (osoby z tej grupy wiekowej stanowią zdecydowaną większość migrantów), które zdecydowały się na migrację zagraniczną na pobyt stały wyniosło w województwie śląskim -36 tys. osób. Był to zdecydowanie największy odpływ ludności spośród wszystkich województw. Drugi po województwie śląskim region to województwo opolskie, które straciło ponad 18 tysięcy mieszkańców w wyniku migracji zagranicznych w analizowanym okresie. Dodatkowo saldo migracji zagranicznych zanotowało natomiast tylko jedno województwo, a mianowicie mazowieckie (1200 osób przybyło w wyniku migracji zagranicznych).

Województwo śląskie cechuje jeden z największych strumieni odpływu ludności z miast na obszary wiejskie. W ciągu 11 lat (od 2005 do 2015 roku) w granicach województwa śląskiego ponad 51 tys. osób zmieniło miejsce zamieszkania z miasta na wieś. Jedynie w województwach wielkopolskim (ponad 67 tys. osób) oraz mazowieckim (52,5 tys. osób) strumień takich przepływów ludności był większy. Najmniejszy odpływ ludności z miast na wieś nastąpił w województwach warmińsko-mazurskim (0,7 tys. osób) oraz podlaskim (niespełna 1,5 tys. osób). Wartości salda migracji wewnątrzwojewódzkich wskazują na tendencję polegającą na przenoszeniu się ludności miejskiej na tereny mniej zurbanizowane.

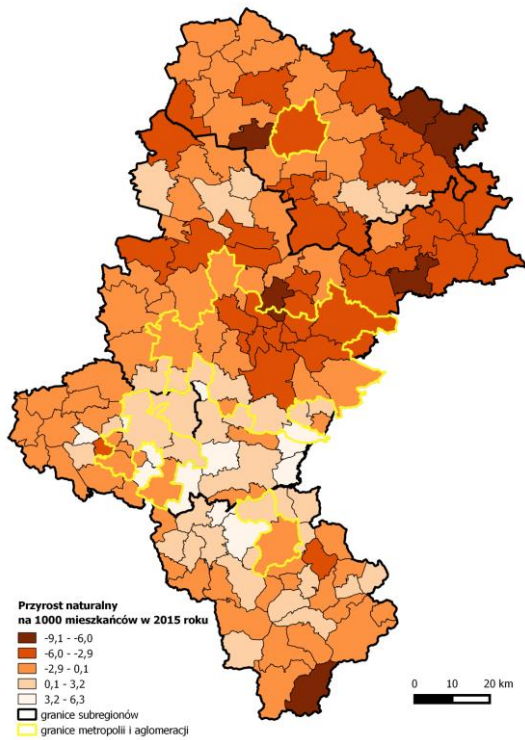
² Ze względu na brak danych za rok 2015 dotyczących migracji zagranicznych – dane skumulowane zostały przedstawione do roku 2014

Analizując ruchy migracyjne wewnątrz kraju można stwierdzić, że województwo śląskie nie jest zbyt atrakcyjnym kierunkiem osiedlania się przez mieszkańców pochodzących z innych województw. Saldo migracji międzywojewódzkich wynosiło dla województwa śląskiego -3449 osób w 2015 roku, natomiast skumulowane saldo za okres 2000-2015 to -49,6 tys. osób. Największy odpływ migracyjny z województwa śląskiego następuje w kierunku województw mazowieckiego i małopolskiego (w każdym z tych kierunków ponad -15,5 tys. osób). Trzykrotnie mniejsze jest saldo migracji z województwem dolnośląskim, a pozostałe kierunki mają już mniejsze znaczenie. Należy zaznaczyć, że z jedynie trzema województwami województwo śląskie ma dodatnie saldo migracji międzywojewódzkich i są to województwa świętokrzyskie, lubelskie oraz podkarpackie.

Województwo śląskie jest regionem, który w wyniku ruchów migracyjnych utracił największą liczbę mieszkańców w okresie ostatnich 15 lat. Skumulowane saldo migracji na pobyt stały za okres 2000-2014 wyniosło dla województwa śląskiego prawie -126 tys. osób, podczas gdy drugie pod tym względem województwo lubelskie utraciło o ponad 50 tys. osób mniej. Na drugim biegunie jest województwo mazowieckie, które zyskało w analizowanym okresie prawie 200 tys. mieszkańców. Oprócz mazowieckiego, jedynie województwa małopolskie, wielkopolskie i pomorskie mogą się pochwalić dodatnim wynikiem salda migracji na pobyt stały.

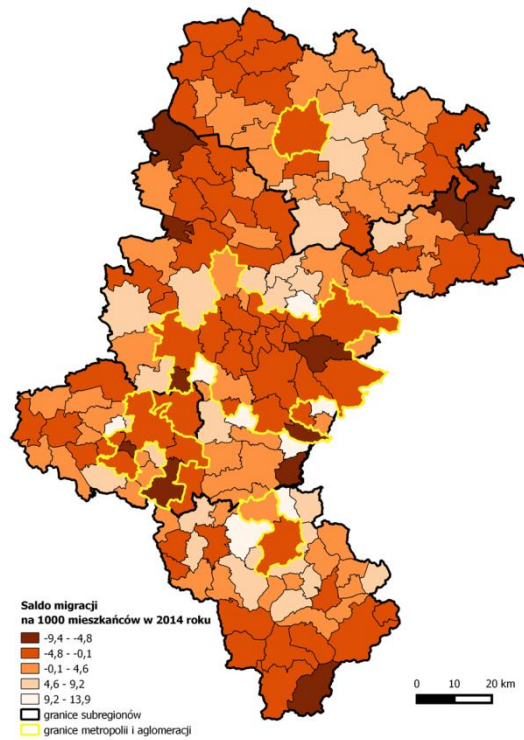
Mapa pokazująca wartość salda migracji na 1000 mieszkańców w gminach województwa śląskiego w 2014 roku ukazuje tendencję polegającą na wyludnianiu się miast. Praktycznie wszystkie miasta na prawach powiatu w województwie tracą mieszkańców, podczas gdy zyskują otaczające je gminy, stanowiące ich otoczenie funkcjonalne. Są to obszary o typowo podmiejskim charakterze, co świadczy o poszukiwaniu przez ludzi nieco spokojniejszych niż duże miasta miejsc do życia.

Mapa 4. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminach województwa śląskiego w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Mapa 5. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2014 roku.

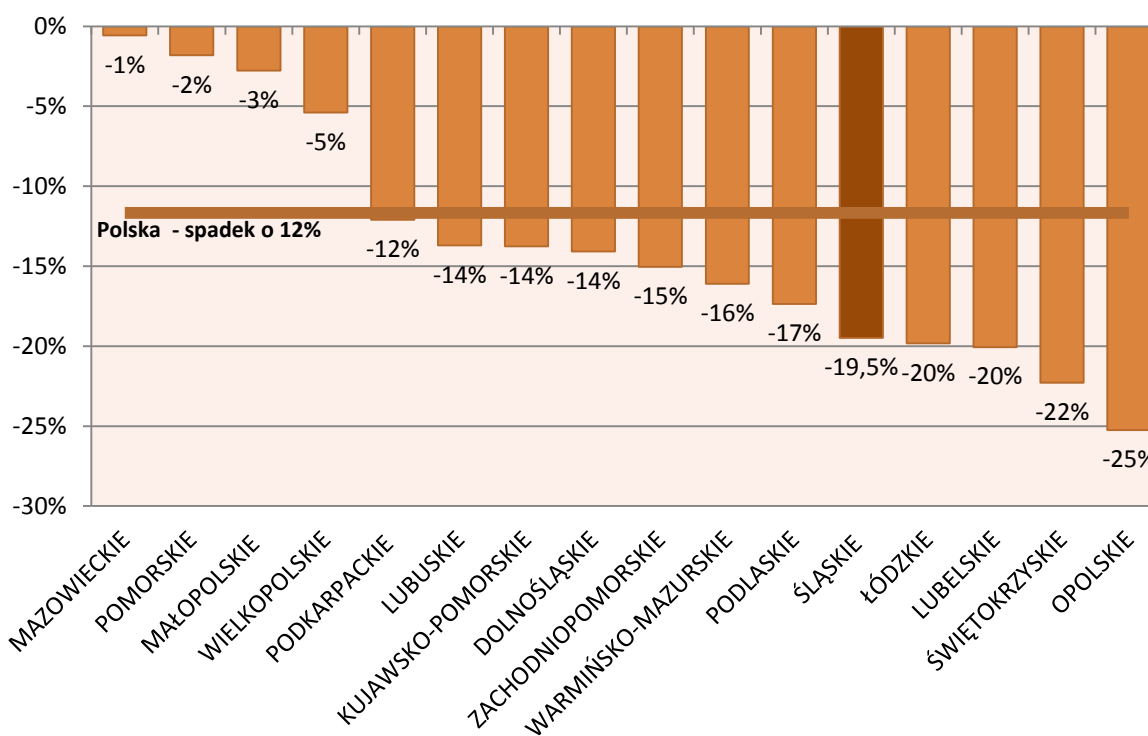

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Prognozy demograficzne

Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego do 2050 roku liczba ludności w województwie śląskim zmniejszy się o 19,5%, czyli o ponad 890 tys. osób. Prognozowany ubytek ludności jest wyższy tylko w województwach: opolskim, świętokrzyskim, lubelskim i łódzkim.

Wykres 4. Zmiana liczby ludności w Polsce i poszczególnych województwach do 2050 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Depopulacja dotknie głównie obszary miejskie. Szacuje się, że do 2050 roku liczba ludności miejskiej spadnie o prawie 25% czyli ponad 855 tys., tymczasem ludność obszarów wiejskich zmniejszy się o ponad 3% tj. o ok. 35 tys. W wyniku zmian w liczbie ludności zmieni się wskaźnik urbanizacji województwa: z 77,1% w roku 2015 spadnie do 72,5% w roku 2050.

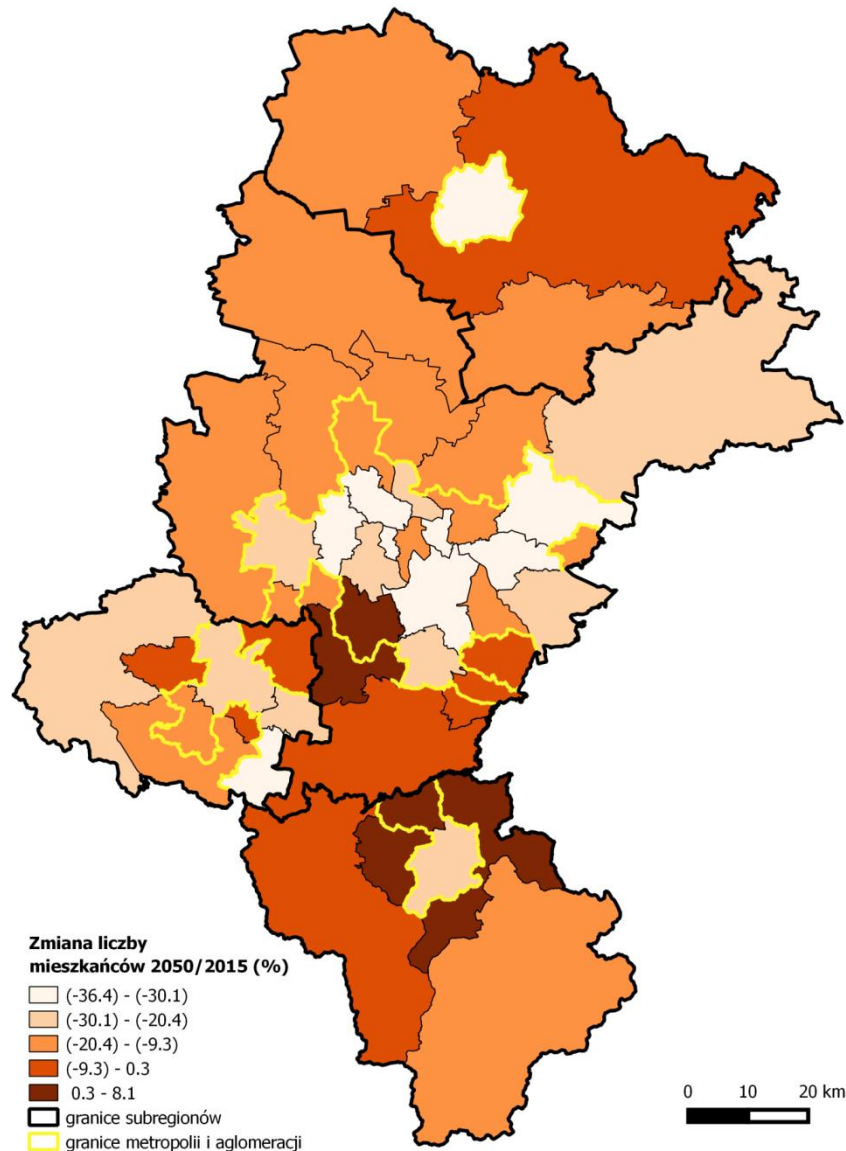
Spadek liczby ludności będzie się wiązał z niekorzystnymi zmianami w strukturze wiekowej mieszkańców. Znacząco wzrośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym z 21% w 2015 r. do 31% w 2050 r. (o ponad 178 tys. os.). Tymczasem spadnie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym – o 242,1 tys. oraz osób w wieku produkcyjnym – o 826,6 tys.

W strukturze wiekowej mieszkańców w 2050 r. zauważa się wyraźnie wyż demograficzny, który obejmował będzie osoby w wieku 60-74 lata (obecni 30-latkowie), nie widać natomiast kolejnego wyżu będącego następstwem zjawiska opisanego wyżej. Zauważa się wprawdzie niewielki wzrost liczby ludności w wieku 35-44, jednak są to bardzo małe wzrosty. Struktura piramidy staje się coraz bardziej typowa dla społeczeństw starzejących się.

Analizując zróżnicowanie wewnętrzne województwa największy prognozowany spadek dotyczy Sosnowca (o 36,4%), a największy wzrost – powiatu bielskiego (8,1%). Przy czym należy podkreślić, iż w wartościach bezwzględnych największy spadek liczby ludności dotyczyć będzie Katowic (ponad 91 tys. mieszkańców). Depopulacja dotyczyć będzie w szczególności powiatów grodzkich. Średni spadek liczby ludności wśród miast wyniesie 27,2%, w tym tylko dwa powiaty charakteryzują się prognozowanym spadkiem niższym niż 20% - Chorzów i Mysłowice. Poza pięcioma powiatami grodzkimi są to spadki o ponad 20 tys. mieszkańców. Spadek liczby ludności powyżej 30% dotyczył będzie oprócz wspomnianego wcześniej Sosnowca również: Bytomia, Częstochowy, Dąbrowy Górniczej, Jastrzębia-Zdroju, Katowic, Siemianowic Śląskich, Świętochłowic oraz Zabrze. W przypadku

powiatów ziemskich średni spadek liczby ludności wyniesie 8,7%. Największy spadek zarówno w wartościach względnych jak i bezwzględnych odnotuje powiat zawierciański (spadek o 22,4%, tj. prawie 27 tys. mieszkańców). Pojawiają się jednak powiaty, które będą charakteryzować się prognozowanym wzrostem liczby ludności. Należą do nich oprócz wspomnianego wcześniej powiatu bielskiego również powiaty: bieruńsko-lędziński i mikołowski.

Mapa 6. Zmiany liczby ludności w poszczególnych powiatach województwa śląskiego do 2050 roku.

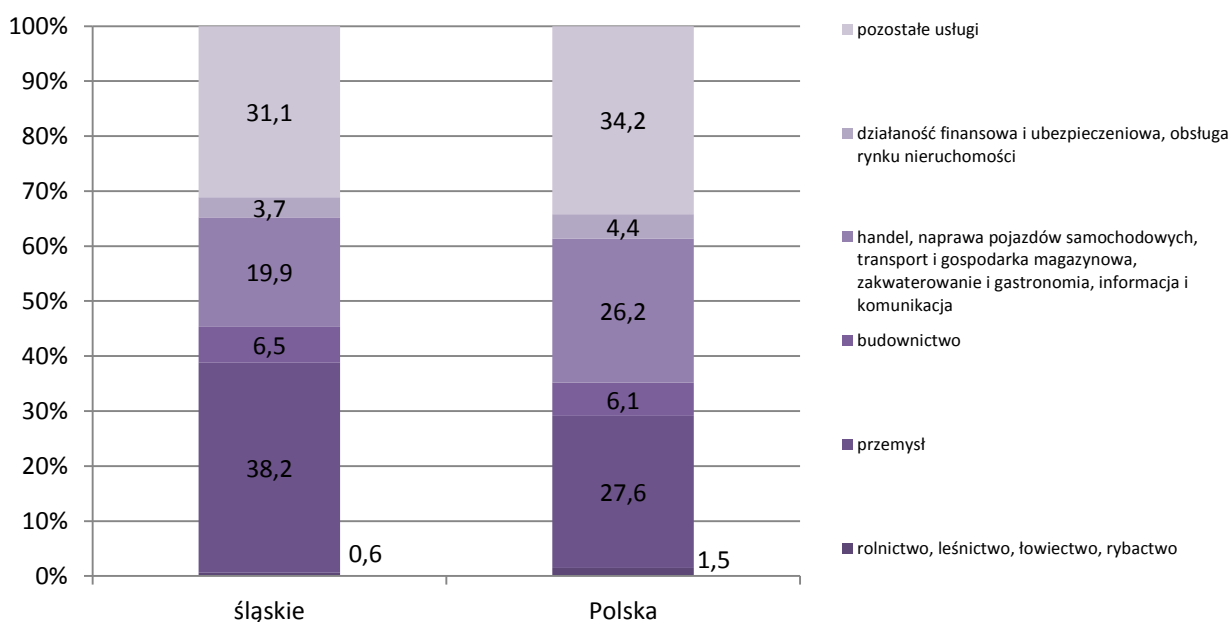
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Rynek pracy

Aktywność ekonomiczna

W ostatnich latach w województwie śląskim zauważa się tendencje spadkową liczby zatrudnionych³. W 2014 roku w regionie pracowało 1,18 mln osób, co stanowiło 12,2% ogółu zatrudnionych w kraju. Jednocześnie województwo śląskie charakteryzowało się wysokim udziałem przemysłu w strukturze zatrudnienia, głównie dzięki przemysłowi wydobywczemu, hutnictwu oraz branży motoryzacyjnej. W omawianym roku odsetek pracujących w *przemysle (sekcje B-E)* w województwie śląskim był najwyższy w Polsce i wyniósł 38,2% (wobec 27,6% w kraju). Na wysokim poziomie utrzymywało się także zatrudnienie w *pozostałych usługach (sekcja M-U)* – 31,1% oraz *handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji (sekcje G-J)* – 19,9%. Odsetek zatrudnionych w *rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (sekcja A)* wyniósł zaledwie 0,6% i był najniższy w kraju.

Wykres 5. Struktura zatrudnienia według sekcji w województwie śląskim i Polsce w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Województwo śląskie charakteryzuje się stosunkowo niską aktywnością zawodową ludności. W 2015 roku bierni zawodowo (niepracujący ani nieposzukający pracy) stanowili ponad 42,7% mieszkańców regionu w wieku 15+ (na poziomie kraju odsetek ten wyniósł 41,5%). Warto jednak zauważyć, że w ostatnich latach w regionie zauważa się tendencję spadkową udziału biernych zawodowo w ogóle ludności w wieku 15 lat i więcej. Ponad połowę grupy biernych zawodowo w 2015 roku stanowiły kobiety, których liczba wyniosła ok. 1 mln, co stanowiło 61% ogółu grupy. Zdecydowana większość biernych zawodowo, bo aż 69,1%, stanowiły osoby w wieku 50 lat i więcej. Ponadto bierni zawodowo byli najczęściej osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym (29,8%) oraz zasadniczym zawodowym (28,6%).

³ Przeciętne zatrudnienie według sekcji- bez osób zatrudnionych (uczniów) na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.

W 2015 roku w regionie odnotowano blisko 1,9 mln osób aktywnych zawodowo (10,9% ludności aktywnej zawodowo w kraju), z których 54,5% stanowili mężczyźni a ponad 92% grupy pracowało. Liczba aktywnych zawodowo w województwie śląskim w ostatnich latach wykazywała stale tendencję wzrostową, dopiero w okresie ostatniego roku odnotowano spadek liczebności grupy o 132 tys. osób (7%). Charakterystyczna dla zbiorowości aktywnych zawodowo była przewaga osób z wykształceniem wyższym (31,2%) oraz policealnym i średnim zawodowym (30,5%). Zaledwie 4,1% grupy stanowiły osoby z wykształceniem najniższym. Jednocześnie w podziale na grupy wiekowe największy odsetek aktywnych zawodowo odnotowano wśród osób w wieku 30-39 lat (29,2%), 50+ (26,4%) oraz 40-49 lat (24,4%). Najmniej liczną była grupa aktywnych zawodowo w wieku 15-29 lat (20,1%).

Współczynnik aktywności zawodowej w województwie śląskim (rozumiany jako procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności) w 2015 roku wyniósł 53,1% (o 3,1 pp. mniej niż dla Polski) i był jednym z niższych w kraju – niższe wartości odnotowano jedynie w województwie warmińsko-mazurskim (52,1%) oraz zachodniopomorskim (51,9%). Podobnie jak w pozostałych regionach wartość współczynnika w województwie śląskim była zdecydowanie wyższa w grupie mężczyzn (61,2%).

Wskaźnik zatrudnienia dla województwa śląskiego, liczony jako procentowy udział pracujących w ogóle ludności aktywnej ekonomicznie w wieku 15 i więcej lat, osiągnął w 2015 roku wartość 49,3%. Taka wartość wskaźnika plasowała śląskie o 2,6 pp. poniżej wartości dla kraju i jednocześnie wśród regionów o najniższej wartości wskaźnika zatrudnienia. Największy udział pracujących w ogóle ludności w województwie śląskim odnotowano dla osób w wieku 30-39 lat (81,6%) oraz 40-49 lat (79,6%), z kolei najniższe wartości wskaźnika charakterystyczne była dla osób w wieku 55-64 lata (37,1%). Jednocześnie we wszystkich grupach wiekowych wskaźnik zatrudnienia przyjmował wyższe wartości w przypadku mężczyzn. Warto zauważyć także duże zróżnicowanie wskaźnika zatrudnienia ze względu na poziom wykształcenia ludności. W tym przypadku najwyższy wskaźnik zatrudnienia wystąpił w grupie osób z wykształceniem wyższym (77,9%) oraz policealnym i średnim zawodowym (56,9%), natomiast najniższe wartości odnotowano dla osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym (10,2%).

Bezrobocie

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego w końcu grudnia 2015 roku wyniosła 148 508 osób. Mimo generalnej tendencji spadkowej w liczbie bezrobotnych, należy zauważyć, że w latach 2009-2013 w regionie utrzymywała się tendencja wzrostu liczby osób pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy, natomiast dopiero rok 2014 okazał się rokiem przełomowym, kiedy zanotowano pierwszy od lat spadek liczby bezrobotnych. Na poziomie powiatów widoczne było znaczne zróżnicowanie stanu bezrobocia. Najwięcej osób zarejestrowanych jako bezrobotne odnotowano w Bytomiu i Częstochowie (po 9,1 tys. osób) oraz w Katowicach i Sosnowcu (po 8,1 tys. osób). Łączna liczba zarejestrowanych w tych miastach stanowiła ponad 23% ogółu grupy w województwie. Na przeciwnym biegunie ulokowały się powiaty charakteryzujące się małą liczbą mieszkańców: bieruńsko - lędziński (967 osób) oraz Świętochłowice i Żory (po 1,5 tys. osób).

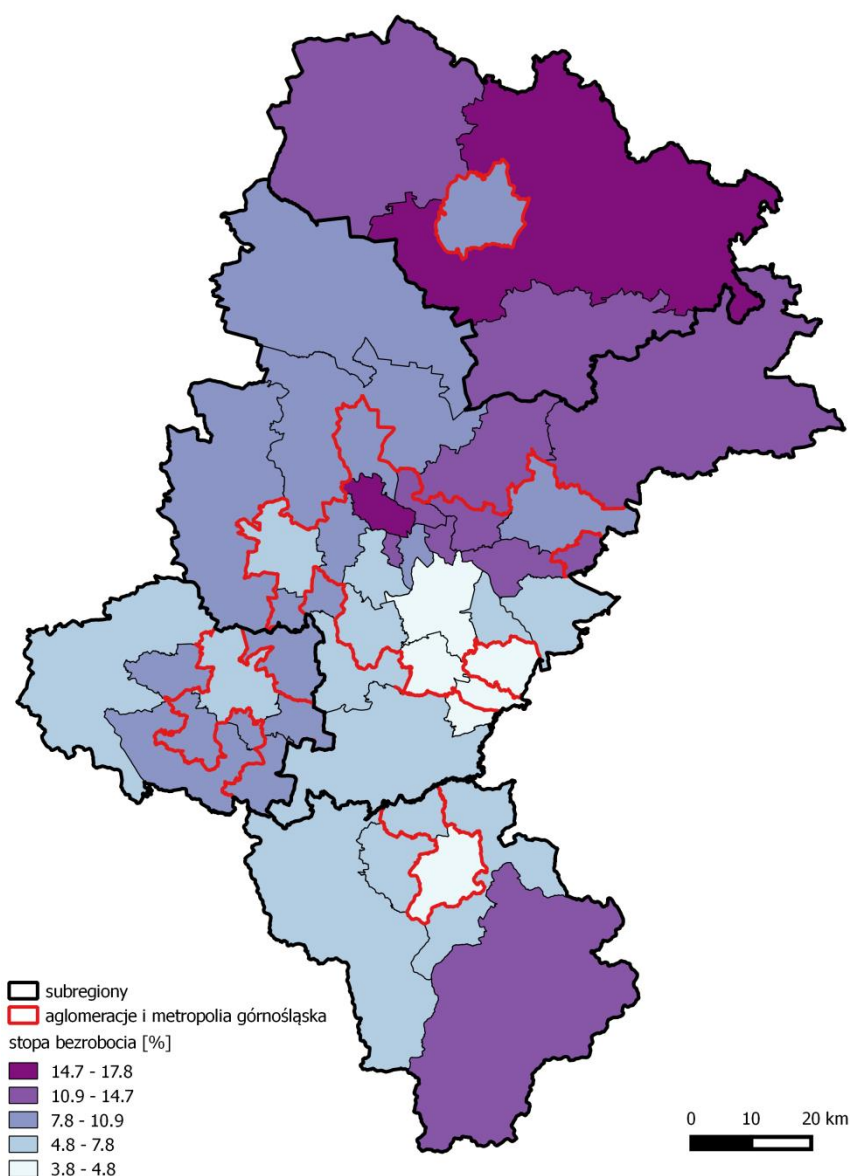
Stopa bezrobocia rejestrowanego w regionie w 2015 roku ukształtowała się na poziomie 8,2% i była niższa o 1,6 pp. niż wartość wskaźnika dla kraju. Tym samym śląskie znalazło się na drugim miejscu wśród województw o najniższej wartości stopy bezrobocia, tuż za województwem wielkopolskim

(6,2%). Warto podkreślić, że natężenie zjawiska bezrobocia rejestrowanego w regionie w okresie ostatnich 9 lat należało do najniższych w kraju, bez względu na rok sprawozdawczy.

Województwo śląskie charakteryzuje się dużymi dysproporcjami wewnętrznymi pod względem omawianego wskaźnika. Największe natężenie problemu bezrobocia wystąpiło w Bytomiu (17,8%) oraz powiatach położonych w północno-wschodniej części województwa: częstochowskim (14,7%), myszkowskim (13,9%) oraz zawierciańskim (13,5%). Najniższą stopę bezrobocia odnotowano natomiast w powiatach leżących w centralnej części województwa: Tychy (3,9%), Katowice (3,8%) oraz powiat bieruńsko-lędziński (3,8%).

Mapa 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego w podziale na powiaty w województwie śląskim w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Strukturę zarejestrowanych bezrobotnych charakteryzowała zdecydowana przewaga kobiet. Ich liczba w 2015 roku wyniosła 80,6 tys., co stanowiło 54,3% ogółu osób pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy. Taki udział kobiet w ogóle bezrobotnych sytuowało region wśród

województw o najwyższej wartości wskaźnika, powyżej średniej dla kraju (52,2%). W porównaniu do 2007 roku sytuacja kobiet na rynku pracy w regionie uległa jednak poprawie – ich odsetek spadł o 6,9 pp.

Jednocześnie zauważalne jest duże wewnętrzne zróżnicowanie województwa śląskiego pod względem omawianego wskaźnika, który największe wartości osiągnął w subregionie zachodnim (62,0%) oraz centralnym (54,8%), natomiast najniższe w północnym, gdzie liczba zarejestrowanych kobiet i mężczyzn pozostawała na podobnym poziomie. W podziale na powiaty największy odsetek kobiet odnotowano w powiatach: rybnickim (63,5%) i wodzisławskim (62,4%) oraz Rudzie Śląskiej (62,9%) i Jastrzębiu-Zdroju (62,3%). Najniższe wartości wskaźnika wystąpiły natomiast w powiatach ziemskich zlokalizowanych w północnej i południowej części województwa: żywieckim (48,7%), kłobuckim (49,0%), myszkowskim (49,2%) oraz częstochowskim (49,5%) i cieszyńskim (49,9%).

W końcu 2015 roku bezrobotni długotrwale⁴ stanowili 37,6% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w województwie śląskim. Odsetek ten był o 2,1 pp. niższy niż wartość wskaźnika dla Polski i sytuował region wśród województw o średnim natężeniu zjawiska bezrobocia długotrwałego. W latach 2007-2015 odsetek długotrwale bezrobotnych w regionie ulegał licznym wahaniom, osiągając najniższą wartość w roku 2009 (20%), natomiast najwyższą w 2014 (39,1%). W porównaniu do roku bazowego odnotowano jednak spadek odsetka bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w ogóle bezrobotnych o 6,7 pp.

W ujęciu terytorialnym najmniejszy odsetek długotrwale bezrobotnych odnotowano w subregionach zachodnim (32,6%) i centralnym (37,4%) a najwyższy w subregionie południowym (40,6%). Na poziomie powiatów najmniejszy odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w ogóle bezrobotnych charakteryzował miasta: Ruda Śląska (23,2%), Żory (27,6%), Jaworzno (27,8%) oraz Siemianowice Śląskie (29,3%). Największy problem bezrobocia długotrwałego odnotowano natomiast w miastach: Bielsko-Biała (46,0%), Częstochowa (42,9%) oraz powiecie bielskim (43,0%). Warto jednak zwrócić uwagę, że wysoki odsetek długotrwale bezrobotnych odnotowano także w miastach subregionu centralnego: Katowicach (42,7%), Bytomiu (42,0%) oraz powiecie gliwickim (41,7%).

W 2015 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (26,6%) oraz 35-44 lata (22,2%), natomiast najmniej liczną osoby do 24 roku życia (12,5%) oraz osoby powyżej 55 roku życia (18,9%). W porównaniu do 2007 roku struktura wiekowa osób pozostających bez pracy w województwie śląskim uległa dość znacznym zmianom. Zwiększył się odsetek osób najstarszych (o 9,4 pp.) a także w wieku 35-44 lata (o 2,8 pp.). Spadek odsetka bezrobotnych w ogóle zarejestrowanych odnotowano w grupach wiekowych 45-54 lata (o 7,9 pp.), 18-24 lata (o 3,9 pp.) oraz 25-34 lata (o 0,3 pp.).

Większość bezrobotnych pozostająca w 2015 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa śląskiego posiadała wykształcenie gimnazjalne i niższe (28,4%). Bezrobotni w tej grupie najczęściej borykali się także ze zjawiskiem bezrobocia długotrwałego - aż 42,2% pozostawało bez pracy nieprzerwanie ponad 12 miesięcy. Najniższe bezrobocie w województwie śląskim występowało wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (9,2%) a także wyższym (13,1%). W ostatniej grupie odsetek długotrwale bezrobotnych był znacznie niższy niż w grupach z niższym

---

⁴ Bezrobotny pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok.

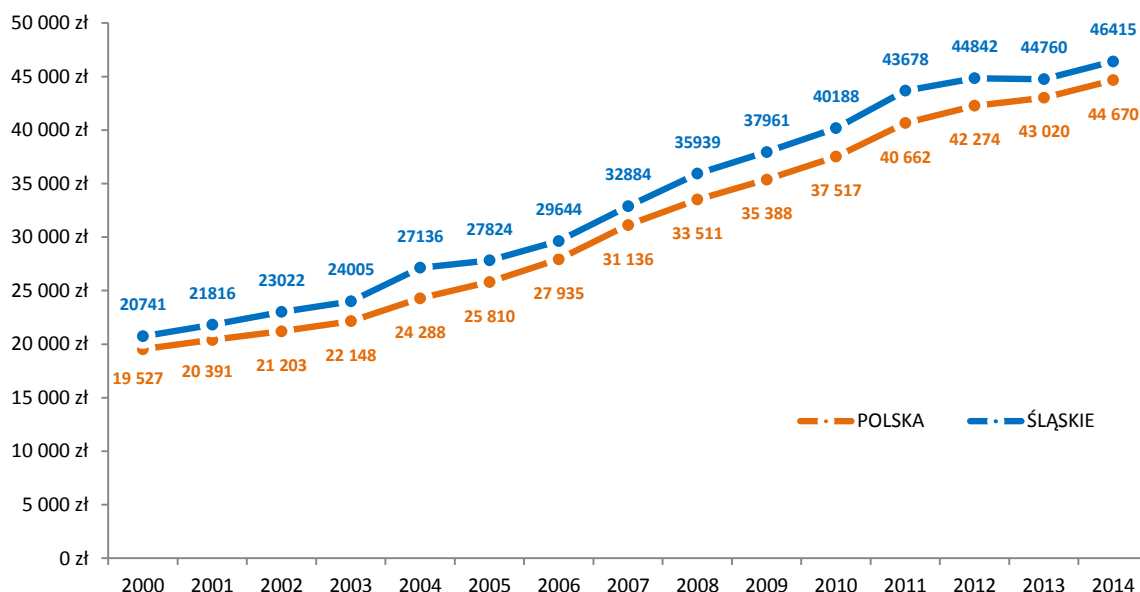
poziomem wykształcenia i wyniósł ok. 28%. W porównaniu do 2007 roku struktura bezrobotnych województwa śląskiego według poziomu wykształcenia nie uległa znaczącym zmianom.

Produkt krajowy brutto

Produkt krajowy brutto wytworzony w 2013 roku w województwie śląskim wyniósł 206,18 mld zł. Największa część PKB województwa śląskiego wytwarzana jest w podregionie katowickim (44,86 mld zł) oraz bielskim (28,40 mld zł), natomiast najmniejsza w podregionach bytomskim (14,24 mld zł) i częstochowskim (19,13 mld zł). W latach 2010-2013 największy przyrost PKB nastąpił w podregionie bielskim (15,2%), z kolei najmniej wzrósł PKB podregionu tyskiego (zaledwie o 3,0%).

Wartość Produktu Krajowego Brutto (PKB) w przeliczeniu na mieszkańca utrzymuje tendencję rosnącą od 2000 roku zarówno w kraju jak i w województwie śląskim (przy czym należy zwrócić uwagę na fakt, że wartość PKB województwa śląskiego w roku 2013 zanotowała nieznaczny spadek). PKB per capita dla Polski w latach 2000-2014 wzrósł o 128,8%, podczas gdy w województwie śląskim przyrost był na nieco niższym poziomie i wyniósł 123,8%.

Wykres 6. Produkt Krajowy Brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2000-2014* (w zł).

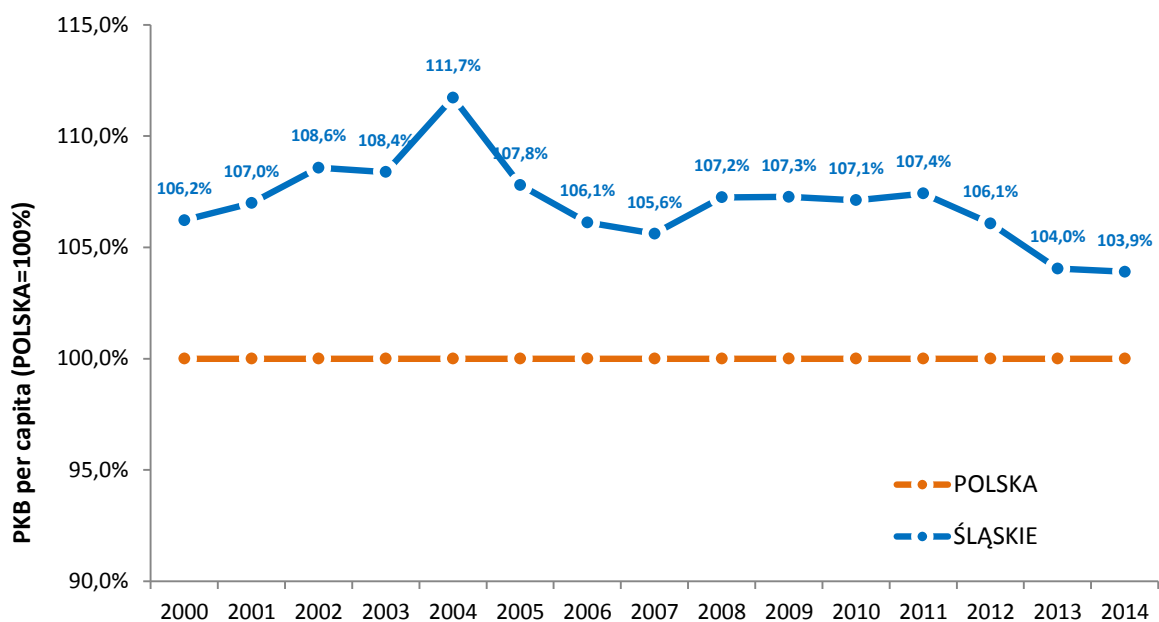

- Dane za 2014 rok stanowią szacunek wstępny Głównego Urzędu Statystycznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Pod względem tempa przyrostu PKB per capita województwo śląskie jest na dopiero 8 miejscu wśród województw (wyprzedzone przez województwa: dolnośląskie, łódzkie, mazowieckie, wielkopolskie, małopolskie, podlaskie i lubelskie).

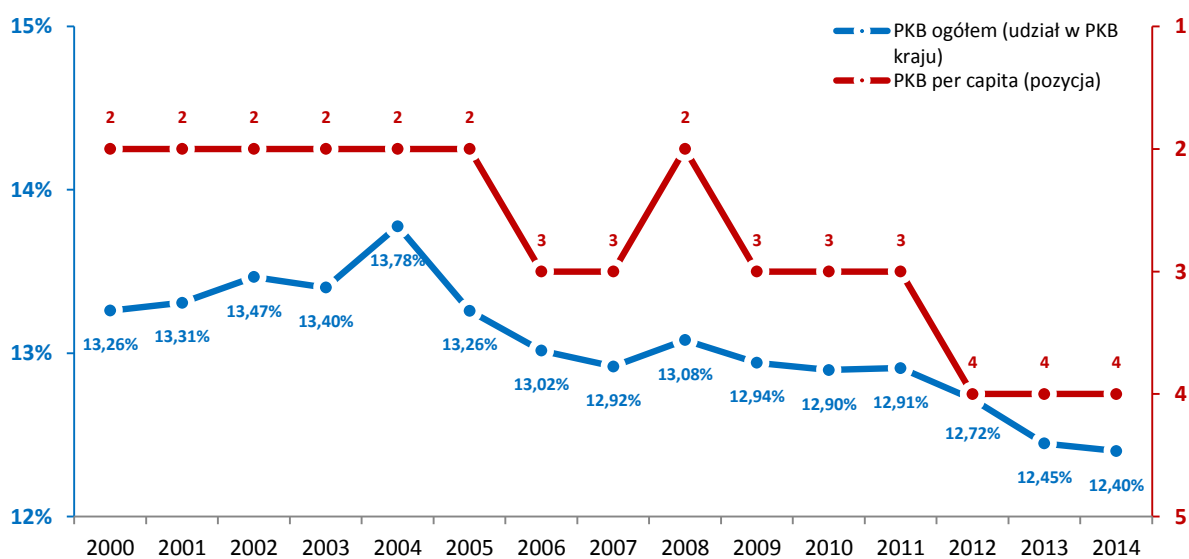
Wykres 7. Produkt Krajowy Brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca wytworzony w województwie śląskim (Polska=100%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Niższe tempo wzrostu PKB per capita w województwie śląskim skutkuje tym, że obniżyła się jego wartość w odniesieniu do wartości PKB per capita dla kraju. W szczytowym okresie, którym był 2004 rok PKB na 1 mieszkańca w województwie śląskim był o prawie 12% wyższy niż w kraju ogółem. Niestety od tego momentu wartość ta wykazuje tendencję spadkową i w roku 2013 PKB per capita dla województwa śląskiego był jedynie o 4,0% wyższy niż wynosiła średnia krajowa, a wg szacunków za 2014 rok wartość ta była jeszcze niższa (3,9% więcej od średniej krajowej).

Wykres 8. Udział województwa śląskiego w krajowym PKB (%) oraz pozycja województwa śląskiego pod względem PKB per capita.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

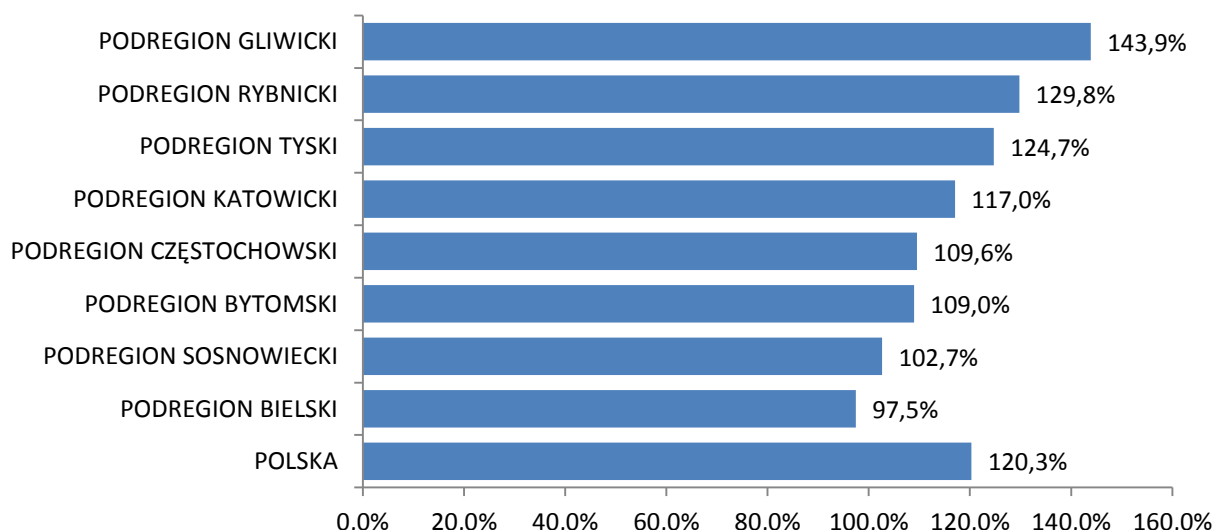
Wartość PKB wyrażona w liczbach bezwzględnych plasuje województwo śląskie niezmiennie na 2. miejscu w Polsce po województwie mazowieckim, jednakże nie najwyższe tempo wzrostu PKB powoduje, że udział województwa śląskiego w krajowym PKB ulega zmniejszeniu – wg szacunkowych danych w roku 2014 w porównaniu do roku 2000 zmniejszył się o ok. 0,86 pkt. proc.

Województwo obniża swoją pozycję pod względem Produktu Krajowego Brutto na 1 mieszkańca. Do 2005 roku było gorsze jedynie od województwa mazowieckiego, ale w 2006 roku po raz pierwszy zostało wyprzedzone także przez województwo dolnośląskie. Rok 2012 przyniósł dalszy spadek, a kolejnym regionem, który zdystansował śląskie okazało się województwo wielkopolskie.

Powyższe dane świadczą o tym, że województwo śląskie stopniowo traci swą pozycję gospodarczą w kraju.

Występują znaczne różnice wewnętrzne w województwie śląskim w zakresie zmian wartości PKB. W trzech spośród ośmiu podregionów województwa (gliwicki, rybnicki oraz tyski) przyrost wartości PKB na 1 mieszkańca w latach 2000-2013 był wyższy od średniej krajowej. Wyraźnie niższe było natomiast tempo wzrostu PKB per capita w podregionach częstochowskim, bytomskim, sosnowieckim i bielskim.

Wykres 9. Przyrost wartości PKB per capita w latach 2000-2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

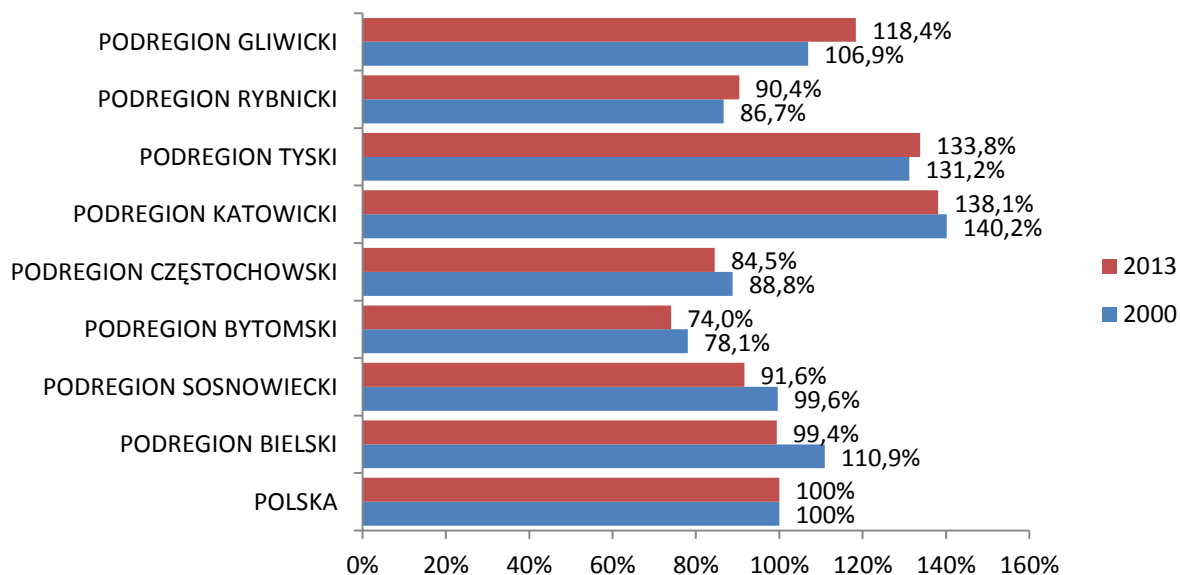
Pokazuje to, wyraźne zróżnicowanie tempa rozwoju pomiędzy poszczególnymi częściami całego województwa śląskiego, ale także wewnątrz obszaru stanowiącego serce regionu – Metropolii Górnośląskiej. Metropolia obejmująca obszary wchodzące w skład pięciu podregionów:

- podregion katowicki – jądro Metropolii z tempem rozwoju zbliżonym do średniej krajowej;
- podregiony gliwicki i tyski – charakteryzujące się wysokim tempem rozwoju;
- podregiony bytomski i sosnowiecki – wyraźnie odstające od pozostałych w zakresie tempa rozwoju.

Może to sygnalizować istnienie dużych różnic rozwojowych wewnątrz tak dużego organizmu miejskiego, jakim jest Metropolia Górnośląska, co może skutkować również licznymi problemami natury społecznej.

Wartość PKB per capita w podregionie bytomskim w 2013 roku wynosiła zaledwie 74,0% PKB per capita dla kraju i w porównaniu do roku 2000 obniżyła się o 4 pp. Podregion bytomski był pod tym względem na 45 pozycji wśród wszystkich 72 podregionów w Polsce.

Wykres 10. Wartość PKB per capita w stosunku do średniej krajowej (Polska=100%) w roku 2000 oraz 2013.

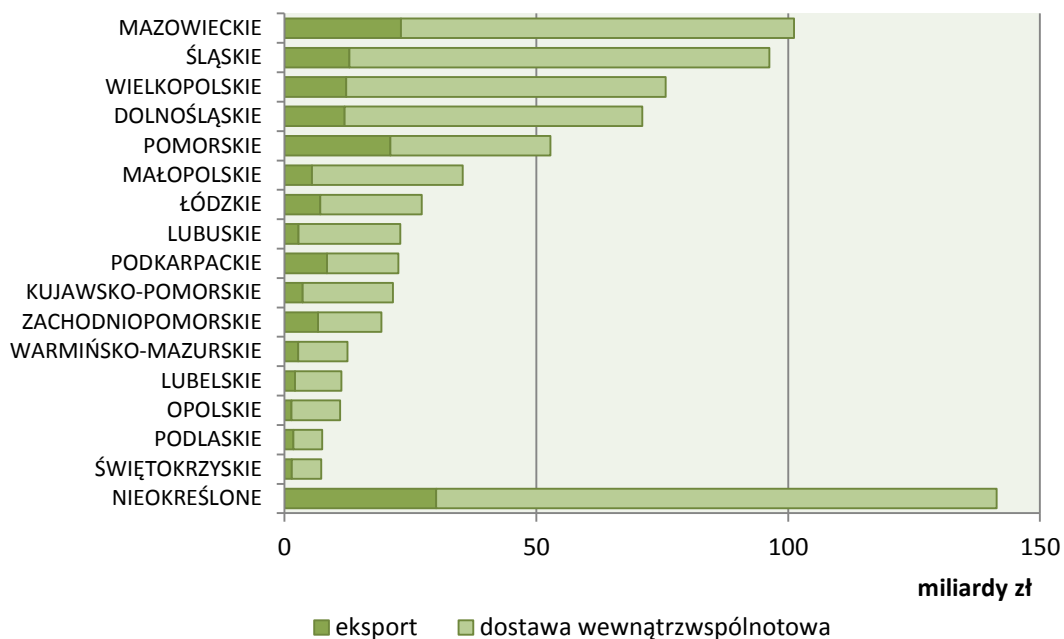
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS.

Handel zagraniczny

Liderami polskiego eksportu są województwa mazowieckie, śląskie, wielkopolskie i dolnośląskie, które razem skupiały w 2015 roku prawie 47% całości eksportu z Polski (w 2014 roku ich udział był nawet o 1 pp. wyższy). Na pozostałe 12 województw przypadało jedynie 34% eksportu, gdyż nieco ponad 19% to eksport nie przypisany do żadnego z województw. Województwo śląskie odpowiadało za 13,1% krajowego eksportu (13,0% w 2014 roku) i tylko nieznacznie ustępowało pod tym względem województwu mazowieckiemu.

Ponadto województwo śląskie w 2015 roku legitymowało się najwyższą wartością eksportu do krajów Unii Europejskiej (tj. tzw. dostawa wewnątrzspółnotowa) – 14,3% krajowego eksportu do UE (w 2014 roku 14,4%). Udział śląskiego w polskim eksporcie do krajów trzecich wyniósł natomiast 8,3%. Udział krajów Unii Europejskiej w strukturze eksportu województwa śląskiego jest jednym z najwyższych w kraju. W 2015 roku wyniósł aż 86,6% i był tylko nieznacznie niższy niż w województwach lubuskim (region ten leży przy zachodniej granicy kraju co może tłumaczyć silniejsze powiązania handlowe z krajami UE) i opolskim (mocno rozwinięte powiązania tego regionu z Niemcami). W roku 2014 udział ten wyniósł 85,4%, co było najwyższą wartością w kraju.

Wykres 11. Wartość eksportu wg województw w 2015 roku (w podziale na eksport i dostawy wewnątrzspółnotowe).

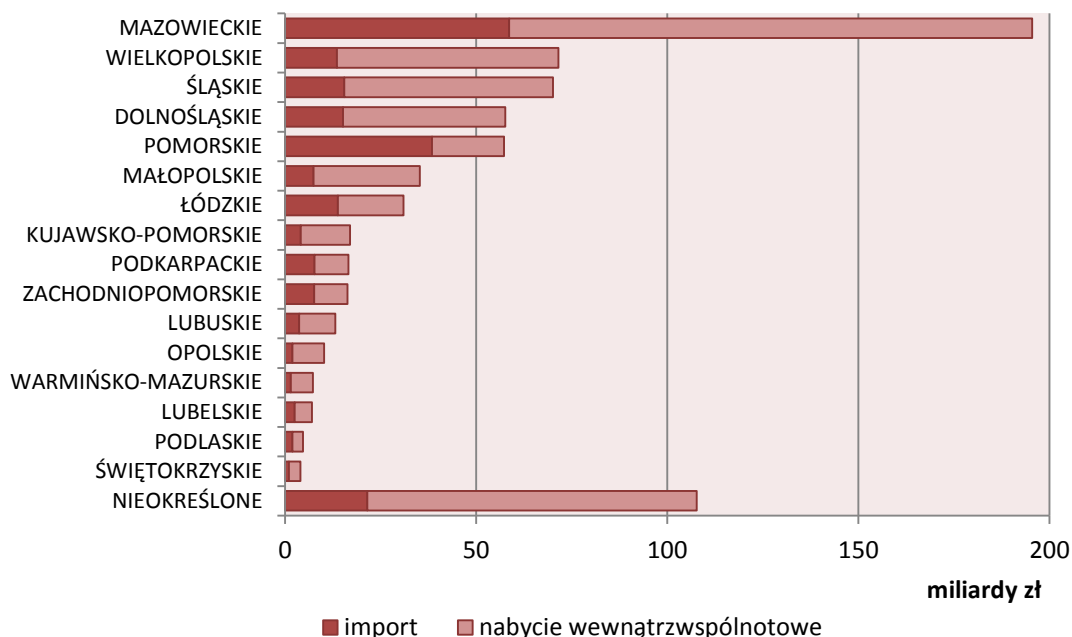

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Niekwestionowanym liderem w imporcie do Polski jest województwo mazowieckie, które w 2015 roku odpowiadało za 27% wartości przywozu towarów do kraju. Województwo śląskie z udziałem 9,7% było na miejscu trzecim tuż za województwem wielkopolskim (trzy wymienione województwa odpowiadały za prawie 47% krajowego importu). Rok wcześniej udział województwa śląskiego w krajowym imporcie był nieznacznie niższy (9,6%), przy czym region ustępował jedynie województwu mazowieckiemu.

Udział krajów Unii Europejskiej w strukturze kierunkowej importu województwa śląskiego wynosił w 2015 roku prawie 78% (czyli o 8 pp. więcej niż średnia krajowa). Rok wcześniej ten dla województwa śląskiego był o 2 pp. wyższy (prawie 80%).

Wykres 12. Wartość importu wg województw w 2015 roku (w podziale na import i nabycie wewnątrzspółnotowe).

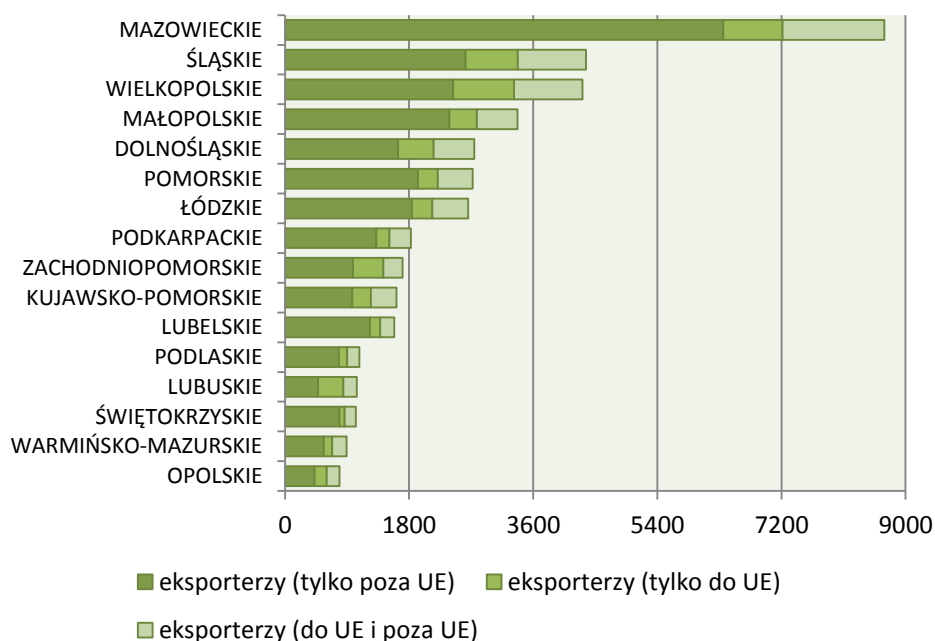
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Najwięcej podmiotów biorących udział w międzynarodowej wymianie handlowej umiejscowionych jest w województwie mazowieckim. W odniesieniu do eksportu liczba podmiotów wysyłających towary za granicę umiejscowionych w województwie mazowieckim jest dwukrotnie wyższa niż podmiotów z województw śląskiego i wielkopolskiego.

W województwie śląskim w 2015 roku swą siedzibę miało 4367 podmiotów eksportujących towary za granicę kraju (tj. o 84 podmioty więcej niż w roku 2014). Spośród nich aż 60,0% wysyłało towary tylko poza kraje Unii Europejskiej (niemniej jednak w kraju odsetek ten był nawet wyższy i tylko poza UE towary wysyłało 2 na 3 eksporterów). Nieco ponad 17% eksporterów współpracowało jedynie z krajami UE, natomiast blisko 23% wysyłało towary na eksport zarówno do krajów Unii Europejskiej, jak i do krajów nie będących jej członkami. Eksporterzy z województwa śląskiego stanowili 10,8% spośród wszystkich krajowych eksporterów (w roku 2014 udział ten wynosił 10,9%).

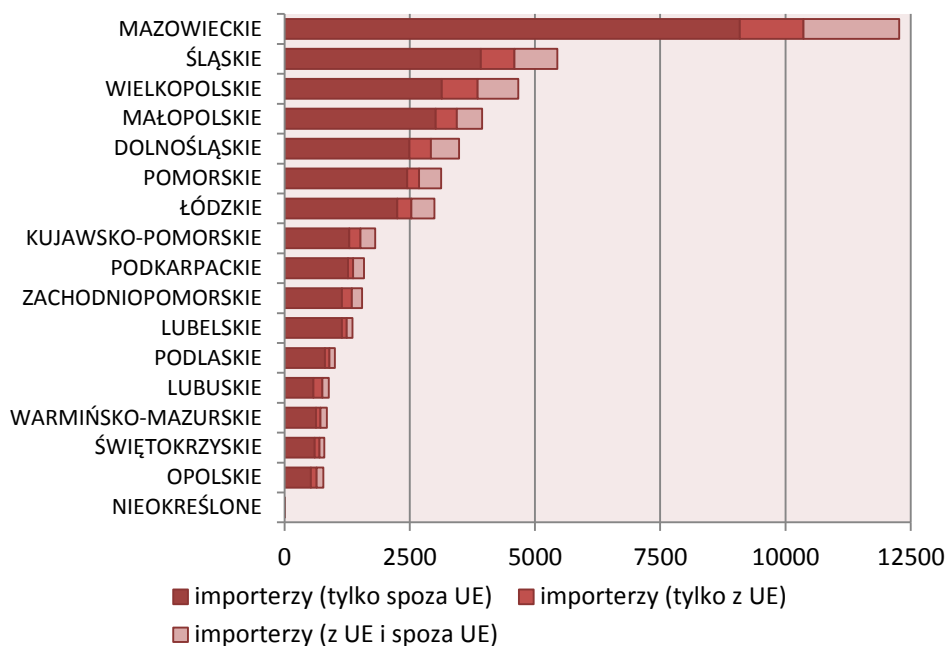
Wykres 13. Liczba podmiotów wysyłających towary za granicę wg województw w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Liczba importerów jest w województwie śląskim nawet większa od liczby eksporterów i w 2015 roku było 5445 podmiotów, sprowadzających towary z zagranicy (o 154 podmioty mniej niż rok wcześniej). Aż 72% spośród nich sprowadza towary jedynie spoza Unii Europejskiej (odsetek ten dla kraju jest nawet o prawie 2pp. wyższy). Tylko z krajami UE współpracowało nieco ponad 12% importerów, a blisko 16% importowało towary zarówno z krajów UE jak i z krajów trzecich. Województwo śląskie było w 2015 roku siedzibą dla 11,7% spośród wszystkich podmiotów importujących towary do Polski (w 2014 roku udział ten wynosił 11,8%).

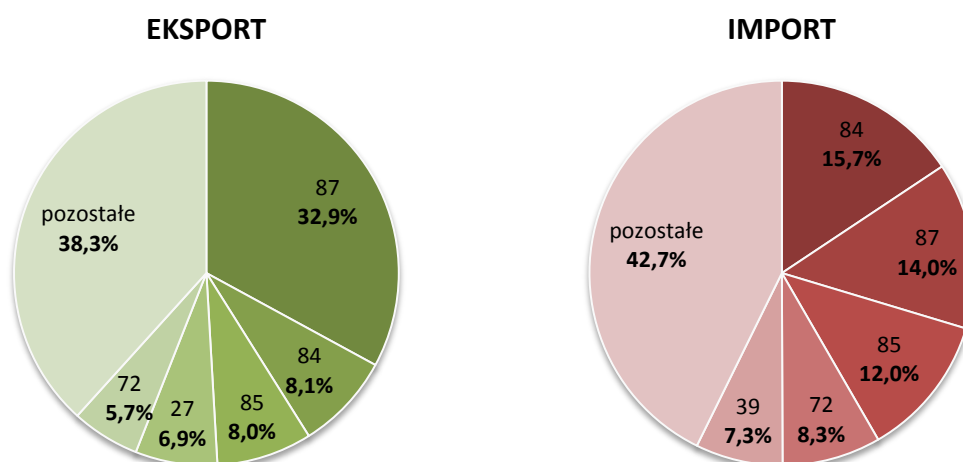
Wykres 14. Liczba podmiotów sprowadzających towary z za granicy wg województw w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

Główną specjalnością eksportową województwa śląskiego są produkty z działu 87 nomenklatury scalonej (pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria). Niniejszy dział skupia 1/3 eksportu regionu (w roku 2014 dział ten skupiał blisko 30% eksportu). Ponadto w strukturze eksportu po ok. 8% stanowią produkty z działów 84 (reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części) oraz 85 (maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów). Rok wcześniej produkt z działów 84 i 85 stanowiły odpowiednio 9,2% i 8,1% eksportu województwa śląskiego.

Wykres 15. Eksport oraz import województwa śląskiego w 2015 roku wg sekcji nomenklatury scalonej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie.

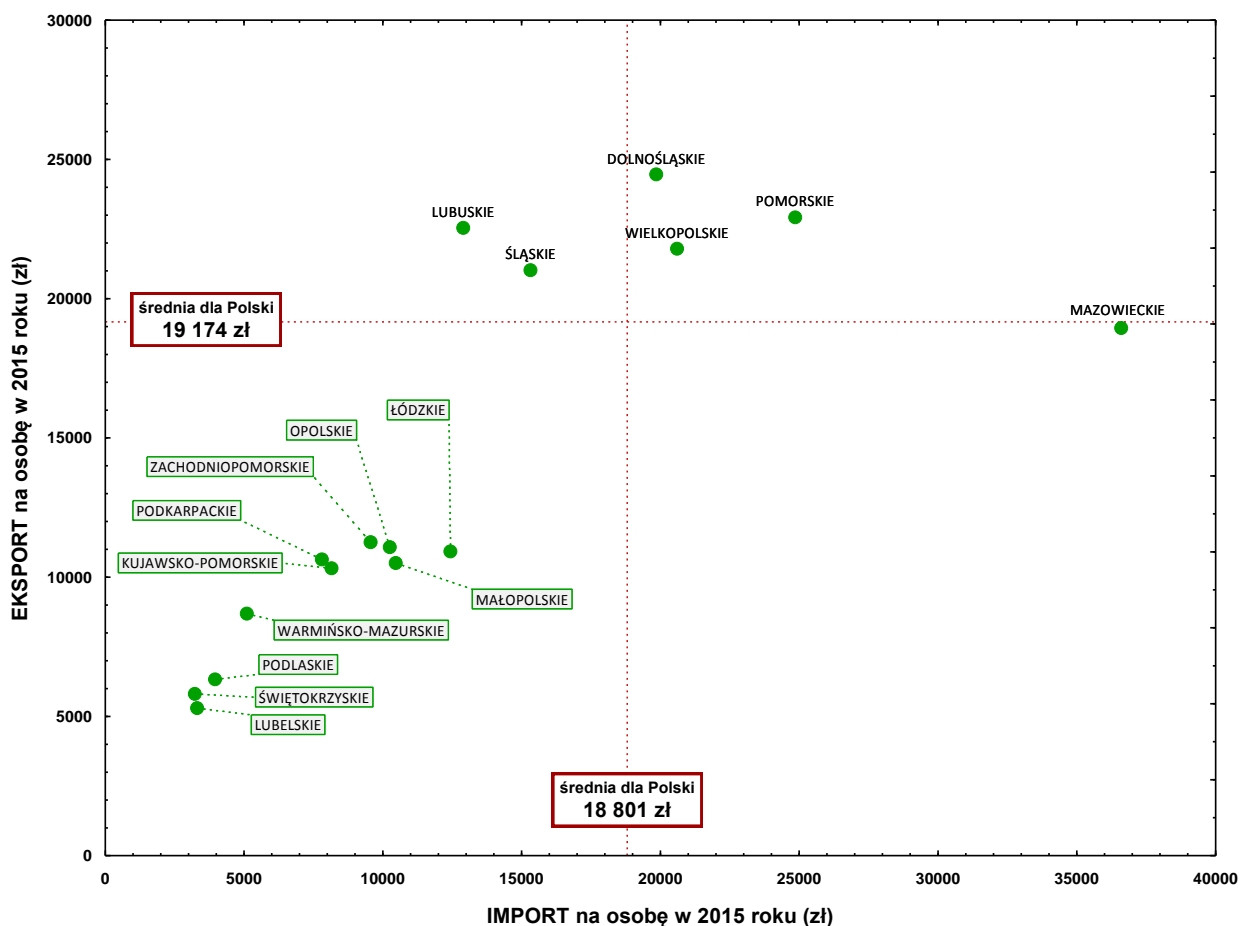
Produkty z wymienionych trzech działów nomenklatury scalonej stanowią jednocześnie główne specjalności importowe regionu. Jednakże najwięcej jest importowanych towarów z działu 84 (blisko

16%), podczas gdy towary z działu 84 mają wyraźnie mniejsze znaczenie niż w przypadku eksportu (drugie miejsce w strukturze importu z udziałem 14%).

Towary z działów 84, 85 i 87 nomenklatury scalonej odpowiadają wspólnie za 49% wartości eksportu z województwa śląskiego oraz za prawie 42% importu do województwa (w 2014 roku było to odpowiednio 46,8% i 38,8%).

Spośród 16 polskich województw zaledwie 3 osiągnęły w 2015 roku wynik powyżej średniej krajowej zarówno w zakresie wartości importu i eksportu w przeliczeniu na 1 osobę (dolnośląskie, wielkopolskie oraz pomorskie). Województwo mazowieckie, które pod względem wartości bezwzględnych jest niekwestionowanym liderem handlu zagranicznego w Polsce, osiągnęło wynik eksportu na osobę nieznacznie poniżej średniej. Natomiast w zakresie importu na osobę było bezkonkurencyjne (średnia przekroczone dwukrotnie). Śląskie jest natomiast jednym z dwóch województw (obok Lubuskiego), w którym eksport na osobę jest powyżej średniej krajowej (21 025 zł), natomiast import jest od tej średniej niższy (15 327 zł). W roku 2014 sytuacja kształtowała się bardzo podobnie, z tą różnicą, że województwo mazowieckie było czwartym obok wymienionych regionem, gdzie zarówno eksport, jak również import per capita były powyżej średniej.

Wykres 16. Zależność eksportu per capita oraz importu per capita wg województw w 2015 roku.

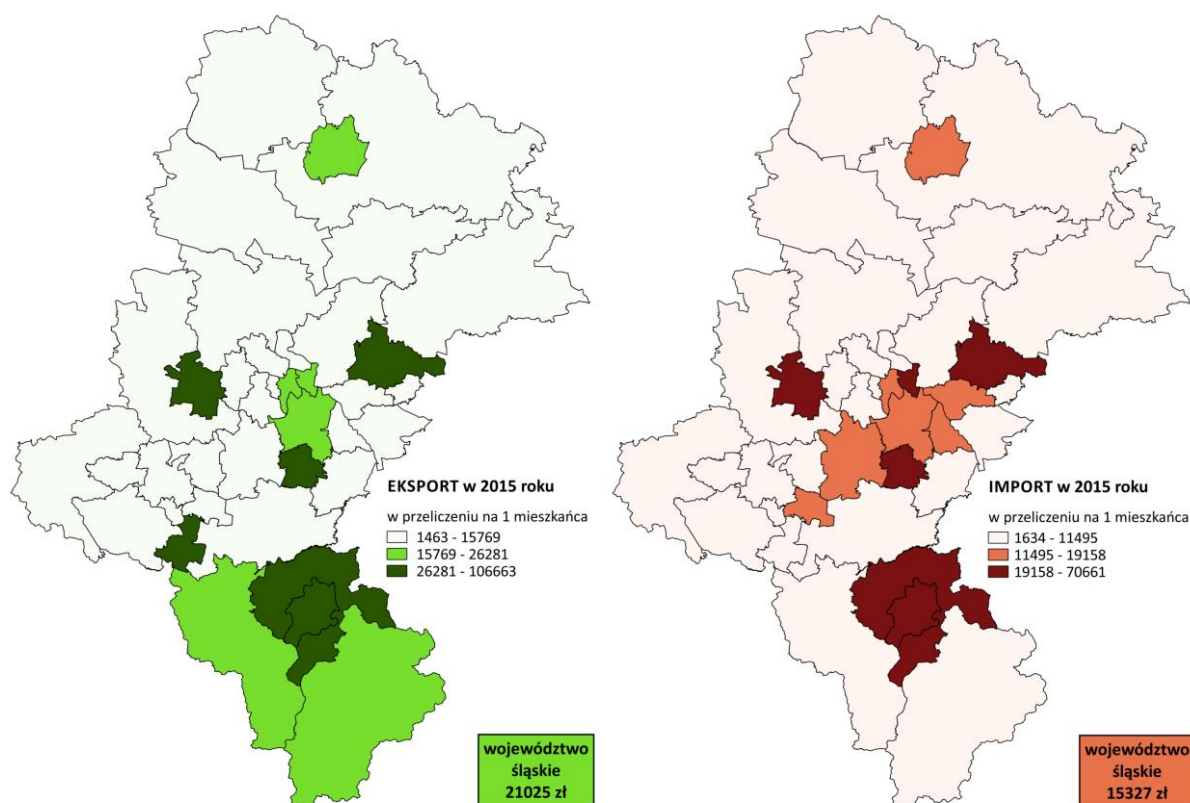
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie oraz Banku Danych Lokalnych GUS.

Pozostałe 10 województw notowało w 2015 roku zdecydowanie słabsze wyniki, gdzie zarówno eksport jak również import na osobę były znacznie poniżej średniej dla Polski. Najbardziej wypadają

województwa Polski Wschodniej tj. lubelskie, świętokrzyskie, podlaskie oraz warmińsko-mazurskie. W porównaniu do roku 2014 także tutaj nie zaszły znaczące zmiany

Pomiędzy powiatami województwa śląskiego występują bardzo duże różnice w wartości eksportu jak również importu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wartość wskaźnika za 2015 rok dla eksportu wahała się pomiędzy 1 463 zł na osobę w Bytomiu (tj. zaledwie 7,0% średniej dla województwa) a 106 663 zł na osobę w Bielsku-Białej (507,3% średniej). W przypadku importu różnica była nieco mniejsza i wahała się pomiędzy 1 634 zł na osobę w Bytomiu (tj. 10,7% średniej dla województwa) a 70 661 zł w Bielsku-Białej (461,0% średniej).

Mapa 8. Eksport oraz import w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 roku w powiatach województwa śląskiego⁵

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Izby Celnej w Warszawie oraz Banku Danych Lokalnych GUS.

W grupie powiatów województwa śląskiego można wskazać grono liderów w zakresie handlu zagranicznego, tj. 4 miasta oraz 1 powiat ziemski w województwie, które zaliczają się do najwyższej kategorii zarówno w odniesieniu do eksportu, jak również w przypadku importu, a mianowicie Bielsko-Biała, Gliwice, Dąbrowa Górnicza, Tychy oraz powiat bielski. Przyczyn ich silnej pozycji można upatrywać m.in. w położeniu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w której lokuje się znacząca część inwestycji krajowych i zagranicznych w regionie. KSSE dzieli się na 4 podstrefy, których lokalizacja w znacznym stopniu pokrywa się z wymienionymi miastami (podstrefy gliwicka, tyska i sosnowiecko-dąbrowska). Ponadto w Bielsku-Białej umiejscowione są liczne tereny podlegające pod

⁵ Kolorem pośrednim oznaczone są powiaty, w których wartość wskaźnika jest na średnim poziomie (średnia dla województwa +/- 25%). Kolor najjaśniejszy to przedział do 75% wartości średniej wojewódzkiej, natomiast kolorem najciemniejszym zaznaczono powiaty, gdzie wartość wskaźnika jest powyżej 125% wartości średniej dla województwa.

podstrefę jastrzębsko-żorską. Duże znaczenie dla tych miast ma przemysł motoryzacyjny, który obecnie stanowi motor napędowy gospodarki województwa śląskiego (podmioty z tej branży dominują także wśród inwestorów w KSSE), natomiast w przypadku Dąbrowy Górniczej można upatrywać jej silnej pozycji także w lokalizacji Huty ArcelorMittal Poland (dawniej Huty Katowice).

Oprócz wspomnianych miast należy jeszcze wskazać Jastrzębie-Zdrój w zakresie eksportu, które jako jedyny powiat spoza wymienionej piątki liderów, mieści się z eksportem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w najwyższej kategorii (wartość wskaźnika powyżej 125% średniej dla regionu). Z kolei w zakresie importu do grona liderów zaliczamy także Siemianowice Śląskie.

3. Wskaźniki rozwoju województwa

Wskaźnik Rozwoju Terytorialnego

Koncepcja wskaźnika rozwoju terytorialnego została sformułowana w oparciu o założenie monitorowania procesów rozwojowych zachodzących w obszarach priorytetowych, zidentyfikowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*, takich jak: nowoczesna gospodarka, szanse rozwojowe mieszkańców, przestrzeń, relacje z otoczeniem. Celem omawianego wskaźnika jest rozszerzenie i pogłębienie analiz w zakresie zróżnicowań wewnętrznych województwa, z uwagi na proces terytorializacji polityki rozwoju regionu.

Wskaźnik rozwoju terytorialnego został opracowany w ramach badania przeprowadzonego w latach 2013-2015⁶. Została wtedy opracowana metoda, przy użyciu której zostały oszacowane wyniki dla lat 2008-2012. Wskaźnik rozwoju terytorialnego za rok 2014 ma częściowo zmieniony wymiar metodologiczny (przy kalkulacji wskaźników cząstkowych zrezygnowano z dwóch zmiennych ze względu na brak danych). Poniżej zaprezentowano wartości wskaźnika rozwoju terytorialnego dla poszczególnych powiatów za rok 2014. W związku z przyjętą metodologią **niższa wartość wskaźnika syntetycznego oznacza mniejszą odległość powiatu od obiektu idealnego (wzorcowego), a tym samym wyższą pozycję w rankingu.**

Tabela 1 Ranking powiatów województwa śląskiego według WRT w 2014 roku.

Pozycja WRT					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
1	2	1	1	1	Katowice	0,483	0,467	0,468	0,478	0,562
2	3	2	3	3	Bielsko-Biała	0,520	0,492	0,510	0,488	0,657
3	1	3	9	9	Gliwice	0,533	0,451	0,523	0,538	0,757
4	15	9	2	2	Powiat cieszyński	0,549	0,555	0,558	0,479	0,604
5	4	5	8	10	Tychy	0,553	0,502	0,526	0,537	0,757
6	6	6	5	7	Powiat pszczyński	0,554	0,519	0,530	0,520	0,739
7	14	12	7	4	Powiat tarnogórski	0,573	0,541	0,567	0,528	0,729
8	8	10	14	8	Zabrze	0,576	0,529	0,562	0,556	0,752
9	9	13	17	6	Chorzów	0,578	0,531	0,568	0,563	0,736
10	5	4	33	15	Dąbrowa Górnicza	0,579	0,513	0,525	0,619	0,808
11	18	20	4	11	Powiat bielski	0,591	0,566	0,603	0,489	0,761
12	7	7	32	20	Rybnik	0,591	0,522	0,544	0,618	0,832
13	16	18	12	5	Częstochowa	0,593	0,556	0,601	0,544	0,732
14	11	11	16	25	Powiat mikołowski	0,594	0,538	0,563	0,558	0,846
15	13	8	23	24	Żory	0,595	0,540	0,550	0,583	0,843
16	10	14	28	28	Jastrzębie-Zdrój	0,603	0,534	0,570	0,597	0,854
17	19	15	15	19	Powiat lubliniecki	0,606	0,571	0,575	0,556	0,830
18	26	21	13	12	Powiat żywiecki	0,613	0,592	0,604	0,552	0,768
19	17	16	29	23	Mysłowice	0,616	0,564	0,582	0,598	0,842
20	12	19	25	31	Jaworzno	0,616	0,539	0,602	0,588	0,878

⁶ Wynikiem badania był raport: „Moduł gospodarczy: Część I: Powiązania gospodarcze województwa śląskiego z zagranicą Część II: Regionalne mierniki rozwoju”, Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego, Katowice 2015.

Pozycja WRT					Powiat	Wartość WRT				
OGÓLNY	NG	SR	P	RO		OGÓLNY	NG	SR	P	RO
21	21	17	27	21	Powiat wodzisławski	0,624	0,581	0,591	0,596	0,838
22	22	22	10	30	Powiat raciborski	0,625	0,582	0,616	0,540	0,864
23	20	23	6	32	Powiat bieruńsko-lędziński	0,626	0,580	0,618	0,528	0,886
24	24	24	18	18	Sosnowiec	0,631	0,588	0,623	0,576	0,826
25	25	26	22	14	Piekary Śląskie	0,634	0,590	0,638	0,581	0,805
26	23	25	19	26	Powiat gliwicki	0,635	0,587	0,624	0,578	0,852
27	31	29	26	13	Powiat będziński	0,649	0,627	0,645	0,592	0,786
28	28	30	30	16	Siemianowice Śląskie	0,654	0,619	0,652	0,602	0,816
29	34	31	20	17	Powiat myszkowski	0,659	0,641	0,653	0,580	0,821
30	33	32	11	27	Powiat zawierciański	0,663	0,639	0,674	0,543	0,854
31	27	28	35	36	Ruda Śląska	0,663	0,596	0,641	0,645	0,908
32	30	34	24	22	Bytom	0,664	0,625	0,676	0,587	0,838
33	32	27	31	34	Powiat rybnicki	0,665	0,628	0,638	0,602	0,895
34	29	35	21	29	Świętochłowice	0,666	0,620	0,682	0,580	0,857
35	35	33	36	35	Powiat kłobucki	0,701	0,664	0,675	0,659	0,906
36	36	36	34	33	Powiat częstochowski	0,724	0,713	0,718	0,629	0,887

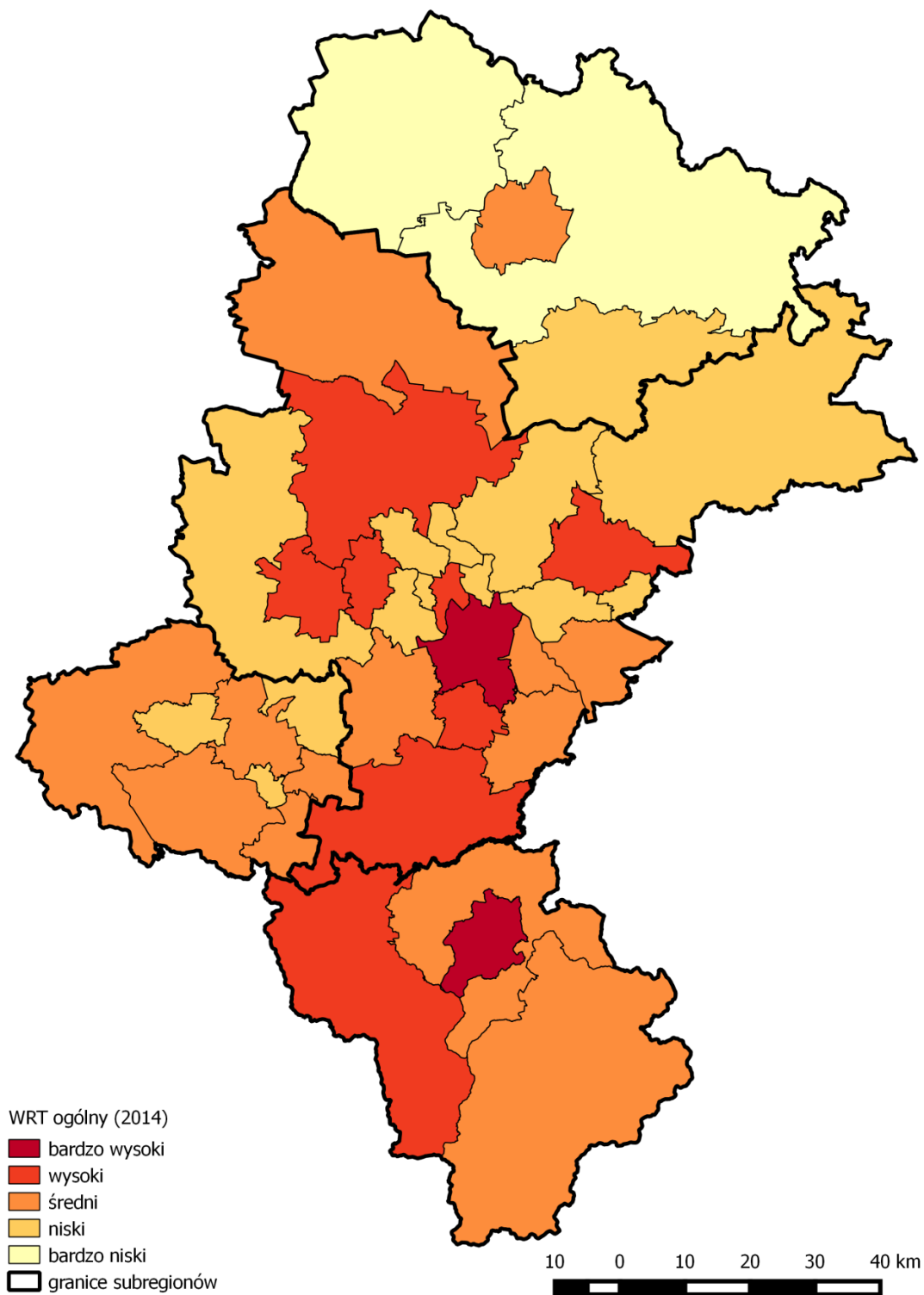
Źródło: Opracowanie własne.

Analizując zróżnicowania w poziomie rozwoju powiatów w 2014 roku należy podkreślić, iż najwyższe miejsca pod względem ogólnego wskaźnika rozwoju terytorialnego uzyskały powiaty grodzkie Katowice i Bielsko-Biała. Lider rankingu Katowice odznacza się najwyższą pozycją w zakresie wskaźników cząstkowych dotyczących *Szans rozwojowych mieszkańców, Przestrzeni oraz Relacji z otoczeniem* a drugą jedynie w zakresie *Nowoczesnej gospodarki*. Wysokie miejsce Bielska-Białej to przede wszystkim pochodną dobrych wyników w zakresie wskaźników cząstkowych dla *Szans rozwojowych mieszkańców i Nowoczesnej gospodarki*, a także *Przestrzeni*.

Relatywnie wysoki poziom rozwoju uzyskały także takie powiaty jak: Gliwice, powiat cieszyński, Tychy, powiat pszczyński, powiat tarnogórski, Zabrze, Chorzów oraz Dąbrowa Górnicza. Analizując wyniki dla wymienionych powiatów w zakresie poszczególnych wskaźników cząstkowych należy wskazać na: wysokie miejsce Gliwic i Tychów dla obszaru *Nowoczesna gospodarka*, wysoką pozycję powiatu cieszyńskiego w obszarach *Relacje z otoczeniem* oraz *Przestrzeń*, wysoką pozycję powiatu bielskiego w obszarze *Przestrzeń* oraz wysokie miejsce Gliwic, Dąbrowy Górniczej, Tychów i powiatu pszczyńskiego dla wskaźnika cząstkowego *Szanse rozwojowe mieszkańców*.

Na przeciwnym biegunie znalazły się dwie główne grupy powiatów. Pierwszą z nich tworzą typowo rolnicze powiaty leżące w głównej mierze na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej: częstochowski kłobucki, zawierciański, myszkowski, drugą natomiast – obszary przemysłowe lub z nimi powiązane: Świętochłowice, powiat rybnicki, Bytom, Ruda Śląska. Relatywnie niskie pozycje w rankingu ogólnego wskaźnika rozwoju dla tych obszarów wynikają głównie ze słabych wyników dla najbardziej premiowanych wskaźników cząstkowych *Nowoczesna gospodarka i Szanse rozwojowe mieszkańców*.

Mapa 9 WRT ogólny w powiatach województwa śląskiego w 2014 roku.⁷

Źródło: Opracowanie własne.

⁷ Wskaźnik WRT ogólny został zaprezentowany na mapie w podziale na 5 równych klas według następującej skali: b. wysoki (wartość wskaźnika: 0,4831- 0,5313), wysoki (0,5313 - 0,5794), średni (0,5794 - 0,6275), niski (0,6275 - 0,6757), b. niski (0,6757 - 0,7238). Zgodnie z metodologią budowy wskaźnika jego niskie wartości oznaczają wysoką pozycję powiatu i odwrotnie wysokie wartości wskaźnika oznaczają niską pozycję powiatu w rankingu.

Niedostosowanie społeczne

Indeks niedostosowania społecznego po raz pierwszy został oszacowany w ramach badania przeprowadzonego w latach 2013-2015.⁸ Została wtedy opracowana metoda, przy użyciu której zostały oszacowane wyniki dla lat 2003 i 2012. Zaktualizowany indeks dla roku 2015 zmienił nieco swój wymiar metodologiczny. Nadal składa się on z 11 wskaźników wchodzących w skład 2 wskaźników syntetycznych oraz jednego prostego, jednakże ze względu na zmiany zachodzące w formie pozyskiwanych danych, postanowiono zastąpić liczbę zamachów samobójczych zakończonych zgonem liczbą zamachów samobójczych, liczbę osób objętych wyłącznie pomocą społeczną w postaci pracy socjalnej powiększyć do liczby osób w rodzinach objętych tego rodzaju pomocą oraz wskazać liczbę dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej tylko za drugie półrocze.⁹

Najwyższe wskazania niedostosowania społecznego widoczne są w powiatach leżących w centrum województwa śląskiego. Są to graniczące ze sobą miasta: Chorzów, Świętochłowice, Bytom oraz oddzielone od tej trójki stolicą regionu Mysłowice. Powiaty zaklasyfikowane do średniego stopnia niedostosowania społecznego rozciągają się od wschodu do zachodu województwa w dwóch pasach. Pierwszy z większą liczbą jednostek samorządu terytorialnego zlokalizowany jest pośrodku województwa, a drugi na jego północy obejmując powiaty ziemskie: kłobucki i częstochowski. Pas środkowy obejmuje w większości miasta Metropolii Górnośląskiej i dwa powiaty ziemskie: gliwicki i będziński oraz stolicę subregionu zachodniego – Rybnik. Pozostałe powiaty, w tym dwie stolice subregionów (południowego – Bielsko-Biała i północnego – Częstochowa), cechuje niski stopień indeksu niedostosowania społecznego.

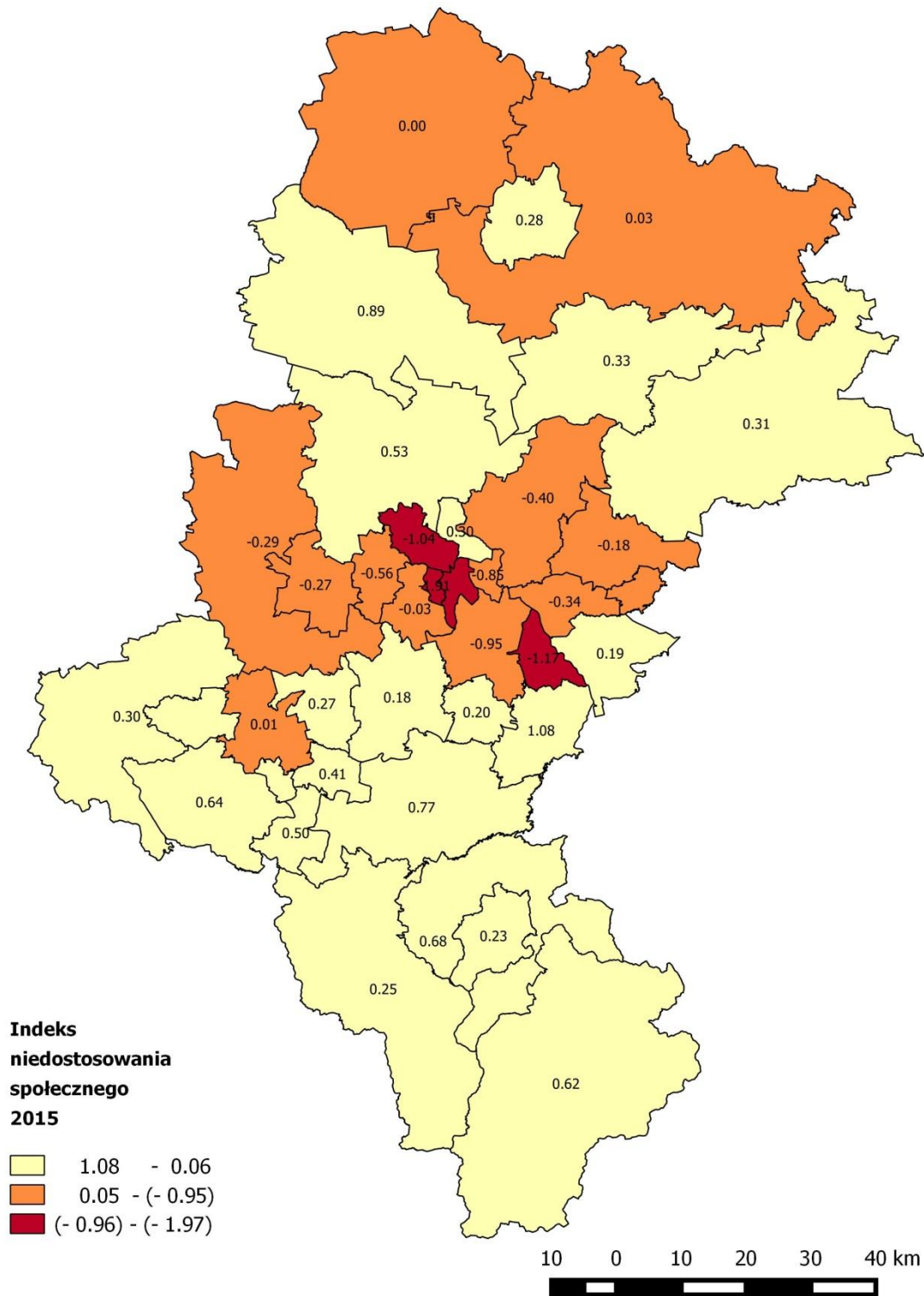
Porównanie wartości indeksów niedostosowania społecznego w latach 2012 i 2015 wskazuje na trwałość problemów w Chorzowie, Świętochłowicach i Mysłowicach (wszystkie trzy powiaty w obu mierzonych latach znalazły się w grupie jednostek o wysokim stopniu niedostosowania społecznego). Miejsce Rudy Śląskiej i Zabrze zajęły w tym czasie Bytom jako jednostki terytorialnej cechującej wysoki poziom niedostosowania społecznego. Widocznie poprawiła się sytuacja na południu regionu (powiaty cieszyński, żywiecki oraz Jastrzębie-Zdrój podniosły wartość indeksu znajdując się w kategorii niskiego poziomu niedostosowania społecznego).

---

⁸ Efektem prac był raport: „Moduł społeczny: Cz.1. Aktywność społeczna w województwie śląskim Cz.2 Niedostosowanie społeczne w województwie śląskim”, Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego, Katowice 2015.

⁹ Wszystkie wskaźniki odnoszą się do liczby ludności.

Mapa 10. Indeks niedostosowania społecznego w powiatach województwa śląskiego w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

4. Raport wskaźnikowy

Wskaźnik	Poziom terytorialny	2013	2014	2015	2016	Źródło
Obszar priorytetowy: (A) Nowoczesna gospodarka						
PKB na 1 mieszkańca (w cenach bieżących) (zł)	Śląskie	44 760	-	-	-	GUS
PKB na 1 mieszkańca wg PPP (UE27=100)	Śląskie	70	70	-	-	EUROSTAT
PKB na 1 mieszkańca (w cenach bieżących) – Polska=100	Śląskie	104	-	-	-	GUS
Cel operacyjny: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa						
Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług (%)	Śląskie	10,8	11,4	-	-	GUS
Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych (%)	Śląskie	15,4	19,9	-	-	GUS
Wartość dodana brutto na 1 pracującego w zł (ceny bieżące)	Śląskie	112 531	-	-	-	GUS
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (%)	Śląskie	0,62	-	-	-	GUS
Liczba udzielonych patentów na wynalazki krajowe przez Urząd Patentowy RP na 100 tys. mieszkańców	Śląskie	6,4	8,1	6,5	-	GUS
Zatrudnieni w B+R na 1 000 osób aktywnych zawodowo (EPC)	Śląskie	4,1	4,6	-	-	GUS
Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych wykorzystujących chronione prawami wyłącznymi projekty wynalazcze krajowych podmiotów zewnętrznych (%)	Śląskie	2,7	4,8	-	-	GUS
Odsetek przedsiębiorstw z sektora usług wykorzystujących chronione prawami wyłącznymi projekty wynalazcze krajowych podmiotów zewnętrznych (%)	Śląskie	1,6	4,3	-	-	GUS
Cel Operacyjny: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy						
Odsetek przedsiębiorstw oferujących możliwość telepracy (praca zdalna, z wykorzystaniem ICT) (%)	Śląskie	-	11,5	-	15,6	badanie ankietowe
Współczynnik przyjęć do pracy (%)	Śląskie	17,8	19,1	19,8	-	opracowanie GUS
Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych z wykształceniem wyższym (%)	Śląskie	12,3	7,7	13,1	-	GUS
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata (%)	Śląskie	62,3	63,8	64,3	-	GUS
Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych (%)	Śląskie	18,4	19,3	20,0	-	GUS
Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 20-64 lata (%)	Śląskie	55,3	57,0	57,8	-	GUS
Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	Śląskie	11,3	9,6	8,2	-	GUS
Cel Operacyjny: A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych						
Liczba nowo zarejestrowanych spółek z udziałem kapitału zagranicznego	Śląskie	287	284	42 ¹⁰	-	GUS
Wskaźnik wypadkowości z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie	Śląskie	7,81	7,77	-	-	GUS
Liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym	Śląskie	2388	2442	-	-	GUS

¹⁰ Zmiana metodologii liczenia

Udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej w ogólnej liczbie przedsiębiorstw współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej (%)	Śląskie	16,2	11,3	-	-	opracowanie GUS
Odsetek przedsiębiorstw, które w ostatnim roku skorzystały ze wsparcia doradczego (%)	Śląskie	-	9,7	-	10,9	badanie ankietowe
Odsetek przedsiębiorstw, które w ostatnim roku skorzystały ze wsparcia finansowego (preferencyjne finansowanie) (%)	Śląskie	-	5,6	-	5,0	badanie ankietowe
Odsetek przedsiębiorstw prowadzących działalność eksportową (%)	Śląskie	-	23,5	-	18,9	badanie ankietowe
Odsetek przedsiębiorstw, które w ostatnim roku skorzystały ze wsparcia finansowego (bezwrotne) (%)	Śląskie	-	6,3	-	6,0	badanie ankietowe
Udział przedsiębiorstw z sektora usług współpracujących w ramach inicjatywy klastrowej w ogólnej liczbie przedsiębiorstw współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej (%)	Śląskie	9,4	9,9	-	-	opracowanie GUS
Przedsiębiorstwa (powyżej 9 pracujących) posiadające własną stronę internetową (%)	Śląskie	71,2	67,0	68,4	-	GUS
Cel operacyjny: A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały						
Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszk. na terenach wiejskich	Śląskie	81,0	82,2	-	-	GUS
Liczba korzystających z noclegów na 1 000 mieszkańców	Śląskie	404	439	469	-	GUS
Liczba zarejestrowanych produktów regionalnych i tradycyjnych	Śląskie	136	137	138	-	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Turystyczne obiekty noclegowe (bez obiektów hotelowych)	Śląskie	342	-	-	-	GUS
Osoby fizyczne prowadzące działalność na terenach wiejskich na 100 tys. osób w wieku produkcyjnym	Śląskie	12	12	12	-	GUS
Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszk. w gminach do 50 tys. mieszkańców	Śląskie	86,5	87,5	88,4	-	GUS
Turystyczne obiekty hotelowe	Śląskie	279	304	306	-	GUS
Wartość dodana brutto w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w mln zł według siedziby lokalnej jednostki działalności	Śląskie	1 478	-	-	-	GUS
Obszar priorytetowy: (B) Szanse rozwojowe mieszkańców						
Liczba osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy w pozarolniczym systemie ubezpieczeń społecznych na 1 000 mieszkańców	Śląskie	31,9	31,0	29,8	-	GUS
Przeciętne trwanie życia kobiet (lata)	Śląskie	80,1	80,4	80,3	-	GUS
Przeciętne trwanie życia mężczyzn (lata)	Śląskie	72,4	73,2	73,0	-	GUS
Przyrost naturalny na 1 000 ludności	Śląskie	-1,4	-1,1	-1,9	-	GUS
Wskaźnik jakości życia (pozycja w rankingu)	Śląskie	6	-	6	-	Diagnoza społeczna. Raport
Cel operacyjny: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa						
Liczba łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. ludności	Śląskie	88,16	97,47	-	-	GUS

Zgony z powodu nowotworów na 100 tys. ludności	Śląskie	286,0	289,5	-	-	GUS
Zgony niemowląt na 1 000 urodzeń żywych	Śląskie	5,1	4,9	4,7	-	GUS
Zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności	Śląskie	497,8	490,0	-	-	GUS
Odsetek osób korzystających z bezpłatnych badań profilaktycznych (%)	Śląskie	-	26,6	-	26,5	badanie ankietowe
Odsetek osób uprawiających sport lub podejmujących aktywność fizyczną przynajmniej raz w tygodniu (%)	Śląskie	-	61,4	-	64,4	badanie ankietowe
Gęstość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² (km)	Śląskie	484,9	526,0	-	-	GUS
Liczba lekarzy na 10 tys. ludności (personel pracujący według podstawowego miejsca pracy)	Śląskie	23,2	23,7	-	-	GUS
Cel Operacyjny: B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców						
Słuchacze studiów podyplomowych na 10 tys. ludności w wieku 25-64 lat (%)	Śląskie	43,6	41,5	46,2	-	GUS
Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej z zakresu matematyki (%)	Śląskie	47,00	46,00	47,25	-	GUS/OKE Jaworzno
Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej z zakresu przedmiotów przyrodniczych (%)	Śląskie	59,00	52,11	49,45	-	GUS
Zdawalność matur (%)	Śląskie	82	71	76	-	GUS
Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w wieku 24 lata i mniej (%)	Śląskie	16,1	14,2	12,5	-	GUS
Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w wieku powyżej 45 lat (%)	Śląskie	34,8	36,8	38,7	-	GUS
Odsetek mieszkańców podnoszących w ostatnim roku swoje kwalifikacje za pomocą ICT (%)	Śląskie	-	17,2	-	22,4	badanie ankietowe
Ćwiczący w klubach sportowych na 1 000 mieszkańców (%)	Śląskie	-	22,8	-	-	GUS
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata (%)	Śląskie	26,3	26,5	25,6	-	GUS
Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu i szkoleniu (%)	Śląskie	4,5	3,7	3,1	-	GUS
Udział osób pozostających bez pracy powyżej dwunastu miesięcy w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych (%)	Śląskie	35,2	39,1	37,6	-	GUS
Odsetek osób w wieku 15-64 lata posiadających wyższe wykształcenie (%)	Śląskie	21,7	22,2	22,8	-	GUS
Uczestnicy imprez organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na 1 000 mieszkańców	Śląskie	976,7	916,3	817,7	-	GUS
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata (%)	Śląskie	34,1	36,5	37,1	-	GUS
Cel Operacyjny: B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców						
Liczba przestępstw stwierdzonych na 1 000 mieszkańców	Śląskie	34,41	28,6	-	-	GUS
Współczynnik dzietności	Śląskie	1,247	1,264	1,258	-	GUS
Frekwencja w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego (I tura, wyboru do Sejmiku) (%)	Śląskie	-	43,34	-	-	PKW
Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (%)	Śląskie	77,5	83,6	87,9	-	GUS

Liczba kobiet, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia	Śląskie	22 890	21 497	-	-	PSZ
Odsetek mieszkańców, którzy wykorzystują Internet do spraw urzędowych (%)	Śląskie	-	41,7	-	50,8	badanie ankietowe
Liczba podmiotów zaliczanych do III sektora (fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne) na 10 tys. mieszkańców	Śląskie	15,2 ¹¹	-	-	-	GUS
Odsetek mieszkańców woj. śląskiego, którzy czują się bezpiecznie w miejscu zamieszkania (%)	Śląskie	-	87,3	-	90,7	badanie ankietowe
Obszar priorytetowy: (C) Przestrzeń						
Atrakcyjność inwestycyjna województwa (pozycja w rankingu)	Śląskie	1	1	1	-	IBnGR
Wskaźnik urbanizacji (%)	Śląskie	77,4	77,3	77,1	-	GUS
Wskaźnik struktury użytkowania gruntów	Śląskie	0,14	0,15	0,15	-	Analiza struktury własności i użytkowania gruntów GK UM WSL
Cel operacyjny: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska						
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	Śląskie	99,7	99,6	99,6	-	GUS
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	Śląskie	30,6	27,5	27,1	-	GUS
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć krajowa) – I	Śląskie	0	0	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć krajowa) – II	Śląskie	10	27	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć krajowa) – III	Śląskie	57	32	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć krajowa) – IV	Śląskie	33	35	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć krajowa) – V	Śląskie	0	6	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów)	Śląskie	0	0	-	-	WIOŚ

¹¹ Ostatnie dane za 2012 rok, dane za rok 2014 jeszcze niedostępne

(sieć regionalna) – I						
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć regionalna) – II	Śląskie	31	38	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć regionalna) – III	Śląskie	57	50	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć regionalna) – IV	Śląskie	10	10	-	-	WIOŚ
Jakość wód podziemnych (% udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości w stosunku do ogólnej liczby punktów) (sieć regionalna) – V	Śląskie	2	2	-	-	WIOŚ
Jakość wód powierzchniowych (% JCWP dobrego i powyżej dobrego stanu ekologicznego, badanych w ramach danego typu monitoringu wód powierzchniowych)	Śląskie	29	28	-	-	WIOŚ
Jakość wód powierzchniowych (% JCWP dobrego i powyżej dobrego potencjału ekologicznego, badanych w ramach danego typu monitoringu wód powierzchniowych)	Śląskie	22	24	-	-	WIOŚ
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem (hm ³)	Śląskie	387,7	381,9	377,9	-	GUS
Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB (GWh)	Śląskie	0,126	-	-	-	GUS
Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem (%)	Śląskie	22,2	22,2	22,2	-	GUS
Udział masy składowanych odpadów komunalnych w masie zebranych odpadów komunalnych (%)	Śląskie	80,9	81,3	-	-	GUS
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku (dam ³)	Śląskie	369 357,6	368 176,5	367 257,4	-	GUS
Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na km ² (dam ³)	Śląskie	29,9	29,9	29,8	-	GUS
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na km ² (ton/km ²)	Śląskie	0,86	0,83	0,83	-	GUS
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych na km ² (ton/km ²)	Śląskie	3342,45	3020,79	-	-	GUS
Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych (%)	Śląskie	13,8	23,5	-	-	GUS
Cel operacyjny: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi						
Zarejestrowane podmioty gospodarcze na 1 000 mieszkańców ogółem	Metropolia Górnośląska	106,1	106,6	108,1	-	GUS

	Metropolia Górnośląska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	103,8	104,4	105,9	-	GUS
	Aglomeracja Bielska	136,3	137,4	139,1	-	GUS
	Aglomeracja Bielska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	125,7	126,9	128,2	-	GUS
	Aglomeracja Częstochowska	115,5	115,9	117,2	-	GUS
	Aglomeracja Częstochowska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	103,6	104,1	105,1	-	GUS
	Aglomeracja Rybnicka	82,5	82,7	83,7	-	GUS
	Aglomeracja Rybnicka i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	79,1	79,4	80,2	-	GUS
Czas przejazdu transportem kolejowym między stolicą województwa: Katowice a miastem Częstochowa (godz.)	Śląskie	1.40	1.38	1.29	-	pkp.pl
Czas przejazdu transportem kolejowym między stolicą województwa: Katowice a miastem Rybnik (godz.)	Śląskie	1.05	1.00	0.59	-	pkp.pl
Czas przejazdu transportem kolejowym między stolicą województwa: Katowice a miastem Bielsko-Biała (godz.)	Śląskie	1.11	1.05	1.09	-	pkp.pl
Odsetek mieszkańców województwa śląskiego oceniających jakość transportu publicznego dość dobrze (%)	Śląskie	-	41,1	-	48,9	badanie ankietowe
Odsetek mieszkańców województwa śląskiego oceniających jakość transportu publicznego bardzo dobrze (%)	Śląskie	-	13,1	-	10,6	badanie ankietowe
Widzowie i słuchacze teatrów i instytucji muzycznych na 1 tys. mieszkańców – pozycja wśród województw	Śląskie	7	6	5	-	GUS
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Metropolia Górnośląska	7,0	6,1	5,3	-	GUS
	Metropolia Górnośląska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	6,9	5,9	5,2	-	GUS
	Aglomeracja Bielska	5,8	4,9	4,2	-	GUS
	Aglomeracja Bielska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	5,7	4,8	4,1	-	GUS

	Aglomeracja Częstochowska	10,6	8,5	6,5	-	GUS
	Aglomeracja Częstochowska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	10,6	8,6	6,5	-	GUS
	Aglomeracja Rybnicka	5,9	5,3	4,8	-	GUS
	Aglomeracja Rybnicka i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	5,5	4,9	4,4	-	GUS
Liczba gospodarstw rolnych realizujących programy rolno-środowiskowe	Śląskie	1 595	1 534	1 331	-	UM WSL TW
Gęstość zaludnienia	Metropolia Górnośląska	1418	1410	1403	-	GUS
	Metropolia Górnośląska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	712	709	706	-	GUS
	Aglomeracja Bielska	1144	1140	1139	-	GUS
	Aglomeracja Bielska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	633	634	635	-	GUS
	Aglomeracja Częstochowska	1452	1438	1426	-	GUS
	Aglomeracja Częstochowska i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	274	272	271	-	GUS
	Aglomeracja Rybnicka	1016	1015	1011	-	GUS
	Aglomeracja Rybnicka i jej bezpośrednie otoczenie funkcjonalne	651	651	650	-	GUS
Przewozy pasażerów środkami komunikacji miejskiej (mln osób)	Śląskie	460,9	436,5	416,7	-	opracowanie GUS
Cel operacyjny: C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni						
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1 000 ludności	Śląskie	2,25	2,12	2,22	-	GUS
Ocena stanu zagospodarowania centrum miasta/wsi przez mieszkańców (dobrze) (%)	Śląskie	-	43,8	-	41,2	badanie ankietowe
Powierzchnia gruntów zrekultywowanych i zagospodarowanych (ha)	Śląskie	217	183	138	-	GUS
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających	Śląskie	0,397	0,391	0,400	-	GUS

rekultywacji w powierzchni ogółem (%)						
Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni geodezyjnej ogółem (%)	Śląskie	65,33	65,82	-	-	GUS
Ocena stanu zagospodarowania centrum miasta/wsi przez mieszkańców (bardzo dobrze) (%)	Śląskie	-	11,1	-	17,0	badanie ankietowe
Udział terenów zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej w miastach w powierzchni ogółem (%)	Śląskie	2,3	2,3	2,3	-	GUS
Obszar priorytetowy: (D) Relacje z otoczeniem						
Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały (osoby)	Śląskie	-3 880	-3 633	-3 449	-	GUS
Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały	Śląskie	-5 438	-3 531	-	-	GUS
Cel operacyjny: D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu						
Liczba wystaw międzynarodowych w województwie – pozycja wśród województw	Śląskie	5	6	6	-	GUS
Liczba wspólnych projektów realizowanych przez uczelnie wyższe z partnerami zagranicznymi/krajowymi	Śląskie	-	281	-	-	badanie ankietowe
Liczba wystaw za granicą – pozycja wśród województw	Śląskie	3	4	4	-	GUS
Liczba organizacji, których członkiem jest Województwo	Śląskie	2	2	2	-	UM WSL GR
Liczba inicjatyw o charakterze międzynarodowym realizowanych przez regionalne organizacje gospodarcze	Śląskie	7	4	6	-	RIG, IR
Cel operacyjny: D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa Śląskiego						
Liczba turystów (krajowych i zagranicznych) korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	Śląskie	1 861 147	2 017 940	2 147 365	-	GUS
Liczba imprez objęta honorowym patronatem Prezydenta RP w województwie	Śląskie	5	6	12	-	www.prezydent.pl
Liczba studentów zagranicznych	Śląskie	-	1279	-	-	badanie ankietowe
Liczba studentów z innych województw	Śląskie	-	19139	-	-	badanie ankietowe
Odsetek osób spoza województwa zadowolonych z pobytu na terenie województwa śląskiego (%)	Śląskie	80	93	91	-	ŚOT
Odsetek mieszkańców województwa śląskiego oceniających je pozytywnie (%)	Śląskie	-	79,5	-	89,3	badanie ankietowe
Saldo migracji gminnych na pobyt stały na 1 000 osób	Śląskie	-2,0	-1,6	-	-	GUS
Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	Śląskie	303 823	321 719	328 606	-	GUS
Średnia ocena zadowolenia z pobytu na terenie województwa śląskiego wśród osób spoza województwa (pkt)	Śląskie	4,06	4,54	4,35	-	ŚOT
Cel operacyjny: D.3. Region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych						
Liczba destynacji z lotniska Pyrzowice - linie pasażerskie regularne	Ożarówce	36	34	35	-	GTL
Liczba destynacji z lotniska Pyrzowice - cargo	Ożarówce	6	7	7	-	GTL

Ruch pasażerów w porcie lotniczym w Pyrzowicach (wyjazdy) (mln osób)	Ożarówice	1 273 021	1 353 626	1 536 606	-	GUS
Lokata portu lotniczego w Pyrzowicach w ogólnym ruchu pasażerów w portach lotniczych w Polsce	Ożarówice	4	4	4	-	GUS
Ruch pasażerów w porcie lotniczym w Pyrzowicach (przyjazdy) (mln osób)	Ożarówice	1 246 522	1 320 300	1 511 452	-	GUS
Przeładunek towarów w porcie lotniczym Pyrzowice (wyładunek) (ton)	Ożarówice	6 048	6 385	6 970	-	GUS
Przeładunek towarów w porcie lotniczym Pyrzowice (załadunek) (ton)	Ożarówice	3 291	6 297	5 778	-	GUS
Lokata portu lotniczego w Pyrzowicach w ogólnym przeładunku towarów w portach lotniczych w Polsce	Ożarówice	2	2	2	-	GUS
Przewóz ładunków transportem kolejowym (Import-PKP CARGO) w tys. ton	Śląskie	21 001	19 996	19 472	-	PKP CARGO
Przewóz ładunków transportem kolejowym (export-PKP CARGO) w tys. ton	Śląskie	46 322	42 442	42 753	-	PKP CARGO
Przewóz ładunków transportem kolejowym (export+import - PKP LHS) w mln ton	Śląskie	10,1	10,7		-	sprawozdanie LHS
Długość dróg krajowych o twardej nawierzchni (km)	Śląskie	1 214,9	1 221,6	-	-	GUS
Gęstość dróg krajowych (km)	Śląskie	9,85	9,91	-	-	GUS
Przewóz ładunków transportem samochodowym (za granicę) (tys. ton)	Śląskie	8 923	8 785	-	-	GUS
Przewóz ładunków transportem samochodowym (z za granicy) (tys. ton)	Śląskie	8 691	8 338	-	-	GUS
Obrót ładunkami w Euroterminalu Sławków tys. ton	Sławków	873	1 073	1 037	-	Euroterminal
Obrót ładunkami w Euroterminalu Sławków UTI (TEU)	Sławków	83 027	84 184	116 488	-	Euroterminal

5. Realizacja celów Strategii – budżet zadaniowy

W maju 2015 roku oraz czerwcu 2016 roku do jednostek oraz wydziałów podległych Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Śląskiego została rozesłana ankieta monitoringowa z prośbą o przekazanie informacji nt. realizacji budżetu. Ankieta ta miała na celu pozyskanie informacji dotyczących zadań realizowanych w latach 2014 i 2015, celu operacyjnego Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, w który wpisuje się realizowane zadanie, wartości wydatków we wskazanych latach oraz źródła ich finansowania. Jako zadanie rozumie się działalność jednorodną, dla której można jasno określić cel, stopień wykonania (efekt), ponoszone koszty. Ankieta została wysłana do 18 komórek organizacyjnych Urzędu:

1. Wydział Edukacji i Nauki
2. Wydział Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
3. Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego
4. Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami
5. Wydział Gospodarki, Turystyki i Sportu
6. Wydział Inwestycji
7. Wydział Komunikacji i Transportu
8. Wydział Komunikacji Społecznej
9. Wydział Kontroli
10. Wydział Kultury
11. Wydział Nadzoru Właścicielskiego
12. Wydział Ochrony Środowiska
13. Wydział Terenów Wiejskich
14. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
15. Biuro ds. Planowania Przestrzennego
16. Gabinet Marszałka
17. Pełnomocnik ds. Związanych z Obroną i Bezpieczeństwem Publicznym
18. Referat Europejskiej Współpracy Terytorialnej
19. Referat Regionalnej Strategii Innowacji
20. Referat analiz regionalnych i ewaluacji

Oraz 3 jednostek podległych:

1. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
2. Śląskie Centrum Społeczeństwa Informacyjnego
3. Wojewódzki Urząd Pracy

Informacje za rok 2014 otrzymano od 16 jednostek:

1. Wydział Edukacji i Nauki
2. Wydział Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
3. Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami
4. Wydział Gospodarki, Turystyki i Sportu
5. Wydział Inwestycji
6. Wydział Komunikacji i Transportu
7. Wydział Kontroli

8. Wydział Kultury
9. Wydział Ochrony Środowiska
10. Wydział Terenów Wiejskich
11. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
12. Pełnomocnik ds. Związkach z Obronnością i Bezpieczeństwem Publicznym
13. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
14. Śląskie Centrum Społeczeństwa Informacyjnego
15. Wojewódzki Urząd Pracy
16. Referat Regionalnej Strategii Innowacji

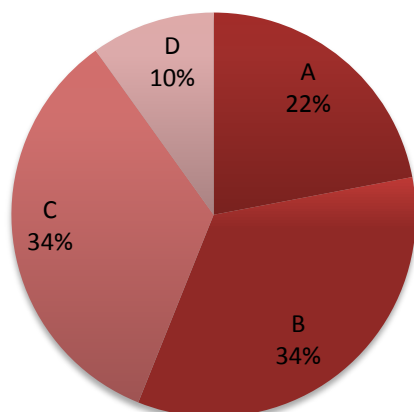
Informacje za rok 2015 otrzymano od 19 jednostek:

1. Wydział Edukacji i Nauki
2. Wydział Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
3. Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego
4. Wydział Geodezji, Kartografii i Gospodarki Nieruchomościami
5. Wydział Gospodarki, Turystyki i Sportu
6. Wydział Inwestycji
7. Wydział Komunikacji i Transportu
8. Wydział Komunikacji Społecznej
9. Wydział Kultury
10. Wydział Nadzoru Właścicielskiego
11. Wydział Ochrony Środowiska
12. Wydział Terenów Wiejskich
13. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
14. Biuro ds. Planowania Przestrzennego
15. Referat Europejskiej Współpracy Terytorialnej
16. Gabinet Marszałka
17. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
18. Śląskie Centrum Społeczeństwa Informacyjnego
19. Wojewódzki Urząd Pracy

Należy zaznaczyć, że dla jasności analizy poszczególne zadania zostały przyporządkowane do jednego głównego celu i obszaru priorytetowego, co nie znaczy, że nie mogą realizować innych celów. Przedstawiona poniżej analiza dotyczy wyłącznie danych zebranych w ramach ankiety.

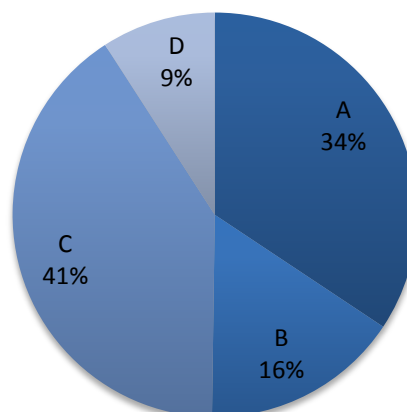
Suma zgłoszonych wydatków przeznaczona na realizację priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” w 2014 roku wyniosła **1 705 344 171,82 zł**, a w 2015 roku wzrosła o ponad 73,8 mln złotych i wyniosła **1 779 154 733,01 zł**. W czasie dwóch analizowanych lat wyraźnie widać wzrost udziału wydatków w obszarach priorytetowych Strategii A: Nowoczesna gospodarka i C: Przestrzeń, natomiast odwrotną tendencję w pozostałych dwóch obszarach, B: Szanse rozwojowe mieszkańców i D: Relacje z otoczeniem.

Wykres 17. Wydatki budżetu województwa w podziale na priorytety w 2014 roku (udział %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Wykres 18. Wydatki budżetu województwa w podziale na priorytety w 2015 roku (udział %).

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Informacje dotyczące realizowanych zadań zostały pogrupowane według obszarów priorytetowych Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. Największe środki w 2014 roku przeznaczono na priorytet C „Przestrzeń”, które wyniosły 583,5 mln złotych. Niewiele mniej przeznaczono na priorytet B „Szanse rozwojowe mieszkańców” – 579,1 mln złotych. Najwyższe wydatki finansowane ze środków własnych w 2014 roku przypadały na priorytet B Strategii „Szanse rozwojowe mieszkańców”. Wyniosły one 183,7 mln złotych, co stanowiło 43,7% środków z tego źródła. Równocześnie środki pozyskane z Unii Europejskiej na ten priorytet wyniosły 365,4 mln złotych, co stanowiło 30,7% wydatków. W 2015 roku znacznie zmalały wydatki na priorytet B Strategii, które wyniosły zaledwie 282,6 mln złotych ogółu wydatków (15,9%) na rzecz priorytetu C Strategii - 723,2 mln złotych ogółu wydatków (40,6%). Środki własne przeznaczone na realizację priorytetu C wyniosły 264 mln złotych, czyli 40,6% sumy wydatków. Natomiast ze środków unijnych przeznaczono 421,7 mln złotych, co stanowiło 40,3% ogółu środków z tego właśnie źródła.

Tabela 2. Wydatki budżetu w podziale na priorytety i źródła finansowania w latach 2014-2015 (zł).

Priorytet	Rok	Wydatki			Suma
		Środki z UE	Środki własne	Środki z innych źródeł	
A	2014	362,1 mln	5,3 mln	6,8 mln	374,1 mln
	2015	525,3 mln	64,5 mln	21,2 mln	610,9 mln
B	2014	365,4 mln	183,7 mln	30,0 mln	579,1 mln
	2015	87,4 mln	175,0 mln	20,1 mln	282,6 mln
C	2014	437,4 mln	92,6 mln	53,4 mln	583,5 mln
	2015	421,7 mln	264,0 mln	37,5 mln	723,2 mln
D	2014	26,7 mln	139,2 mln	2,7 mln	168,6 mln
	2015	10,9 mln	147,3 mln	4,3 mln	162,5 mln

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

PRIORYTET A

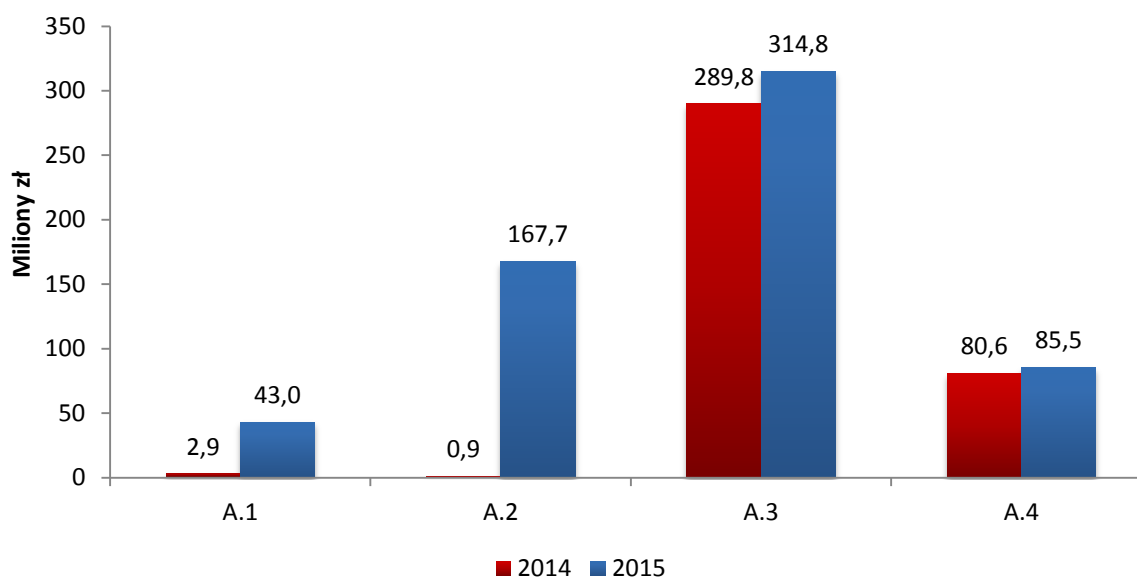
W ramach Priorytetu A „Nowoczesna gospodarka” największy strumień środków był wydatkowany na realizację celu operacyjnego A.3. *Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych*. W latach 2014 i 2015 wydano na ten cel kolejno 289,8 mln i 296,6 mln złotych, co stanowiło wzrost wykorzystanych środków o 8,63% w stosunku do roku poprzedniego. Środki te pochodziły głównie z Unii Europejskiej. W ramach analizowanego celu Wydział Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przeznaczył najwięcej środków na konkursy w ramach wsparcia z RPO WSL 2007-2013, głównie na Priorytet I Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość oraz Priorytet II Społeczeństwo Informacyjne.

Duży wzrost wydatkowanych środków w 2015 roku w stosunku do roku poprzedniego przypadł na cel A.2. *Otwarty i atrakcyjny rynek pracy*, gdzie w 2014 roku środki wydatkowane wyniosły niecałe 862 tys. złotych, a rok później już 167,7 mln. Znacząca część wydatków została pokryta ze środków unijnych, które wyniosły w 2014 roku 735 tys. złotych, a w 2015 roku 153,9 mln złotych. W obu przypadkach głównym realizatorem celu był Wojewódzki Urząd Pracy, który m.in. przy współudziale środków z Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach RPO WSL oraz POWER realizował projekty pozakonkursowe w Powiatowych Urzędach Pracy oraz w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizował projekty własne w zakresie pobudzenia aktywności zawodowej.

Równocześnie wzrosły także wydatki na cel A.4. *Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały*. W 2015 roku przeznaczono na organizowane konkursy oraz realizowane projekty niecałe 85,5 mln złotych i jest to o 5 mln więcej w stosunku do roku poprzedniego. Podobnie jak w celu A.3 i w A.2 głównym źródłem finansowania były środki unijne (w 2014 roku wyniosły one 74,5 mln złotych a rok później 62,7 mln złotych). Głównym działaniem w ramach celu były konkursy organizowane przez Wydział Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach RPO WSL 2007-2013 Priorytet III Turystyka.

Najmniejszy udział w wydatkach w ramach priorytetu A stanowiły wydatki na cel operacyjny A.1. *Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa*. W 2014 roku na ten cel przeznaczono 2,9 mln złotych. Wydatki pochodziły głównie z Unii Europejskiej. Środki zostały przeznaczone w większości na Projekt systemowy „Sieć Regionalnych Obserwatoriów Specjalistycznych”, który realizowany był w ramach Poddziałania 8.1.2 "Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie" Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przez Wydział Rozwoju Regionalnego. W 2015 roku na ww. cel przeznaczono 43 mln złotych, gdzie głównym źródłem finansowania były środki własne (29,6 mln złotych), a środki unijne wynosiły zaledwie 12,1 mln złotych.

Wykres 19. Wydatki w ramach priorytetu A w podziale na cele operacyjne w latach 2014 i 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety.

PRIORYTET B

W ramach Priorytetu B niezmiennie od kilku lat największe środki przeznaczane są na realizację celu operacyjnego *B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców*. W 2014 roku wydatki te wyniosły ponad 509,2 mln złotych. Głównym źródłem finansowania były środki unijne (356,2 mln złotych) oraz środki własne (126,6 mln złotych). Największy udział w realizacji celu operacyjnego miał Wojewódzki Urząd Pracy, który zorganizował konkursy dotacji w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VI – „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” oraz Priorytet VIII – „Regionalne kadry gospodarki”. Ponadto Wydział Nauki i Edukacji przeznaczył 129,3 mln złotych głównie na prowadzenie szkół i placówek oświaty o znaczeniu regionalnym w województwie. W 2015 roku kwota wykorzystana na ww. cel wyniosła ponad 201,2 mln złotych i jest to znaczny spadek w stosunku do roku poprzedniego. Najwięcej wydatków w analizowanym okresie poniósł Wydział Nauki i Edukacji głównie na zadanie związane z prowadzeniem szkół i placówek oświaty o znaczeniu regionalnym w województwie.

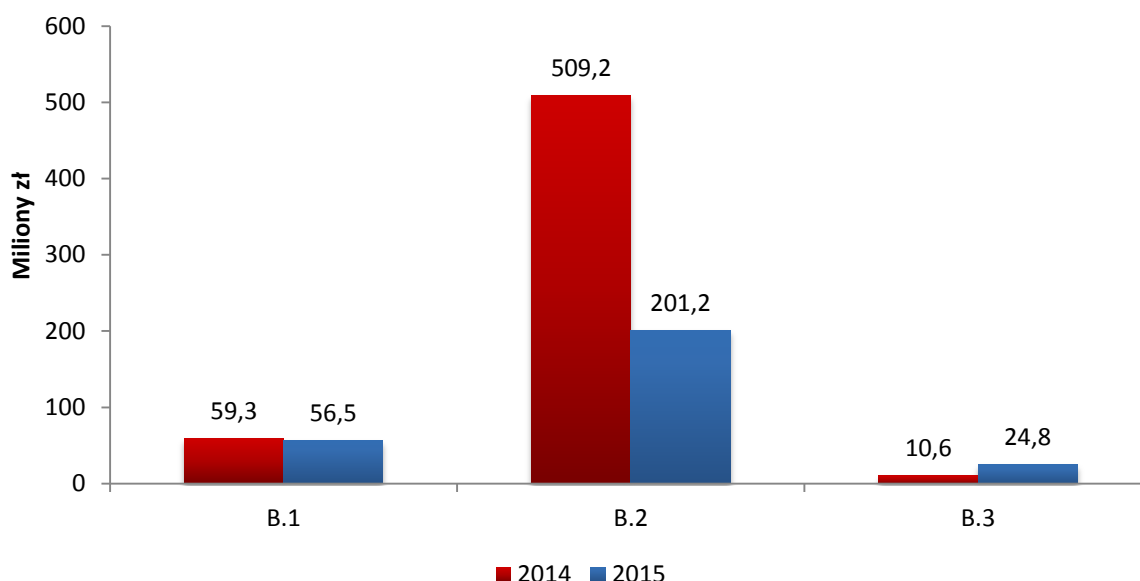
Wydatki na cel operacyjny *B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa* w latach 2014-2015 utrzymywały się na podobnym poziomie i wynosiły odpowiednio ponad 59,3 mln i 56,5 mln złotych. W obydwu latach głównym źródłem finansowania były środki własne, które wyniosły 50,2 mln złotych w 2014 roku i 48,4 mln złotych w 2015 roku. W ramach celu Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej zadeklarował najwięcej wydatków (29 mln złotych w 2014 roku, a rok później niecałe 40 mln złotych). Środki przeznaczone były głównie na dofinansowanie kosztów inwestycji w jednostkach zdrowia.

Najmniej środków w ramach Priorytetu B przeznaczono na cel operacyjny *B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców*. W 2014 roku wydano na ten cel ponad 10,5 mln złotych, gdzie głównym źródłem finansowania były środki własne (7 mln złotych) oraz inne źródła (3,5 mln złotych). Najwięcej środków w ramach celu wydatkował Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego, który m.in. na zapewnienie instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie

województwa śląskiego oraz prowadzenie ośrodków adopcyjnych na terenie województwa śląskiego przeznaczył niecałe 9,5 mln złotych. Wielkość wydatków jakie przypadły na cel operacyjny B.3 w 2015 roku wyniosła niecałe 25 mln złotych, z czego najwięcej pochodziło ze środków unijnych (13,3 mln złotych) a następnie ze środków własnych (6,6 mln złotych). W analizowanym roku najwięcej środków wydatkował Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, który pozyskał niecałe 10,8 mln złotych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej oraz przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Znaczną część środków wykorzystał również Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, który przeznaczył 10,1 mln złotych głównie na zapewnienie instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie województwa śląskiego.

Wykres 20. Wydatki w ramach priorytetu B w podziale na cele operacyjne w latach 2014 i 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety.

PRIORYTET C

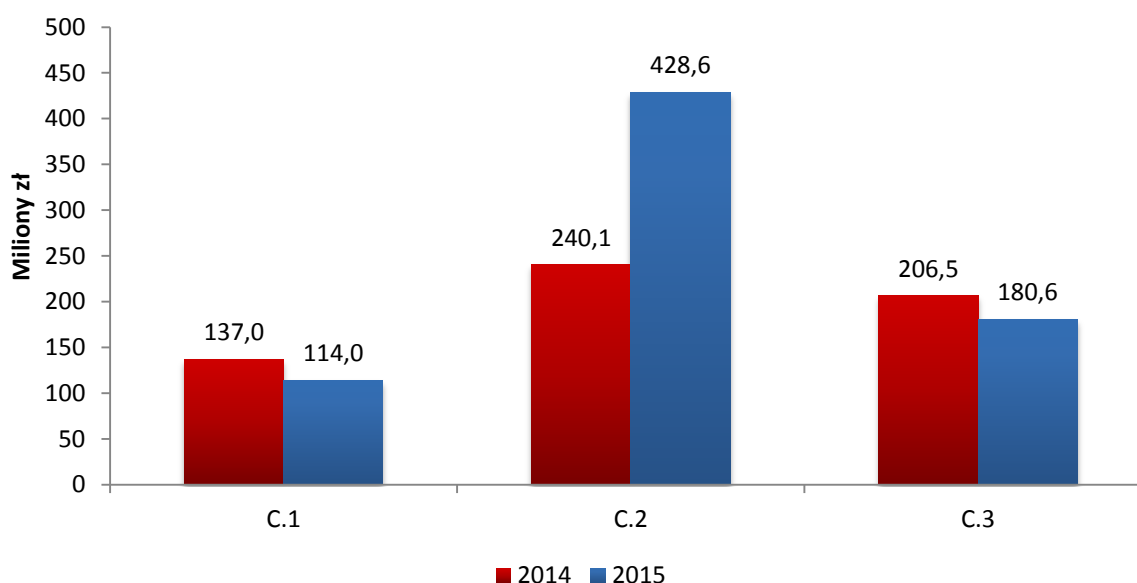
Największe wydatki w ramach priorytetu C przypadły na realizację celu operacyjnego C.2. *Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi*. W 2014 roku kwota przeznaczona na ten cel wyniosła 240 mln złotych, z czego ponad połowa środków została pozyskana z dotacji Unii Europejskiej (135,8 mln złotych). W 2015 roku środki na ten cel wyniosły prawie dwukrotnie więcej (428,5 mln złotych). Wydatki te finansowane były głównie ze środków własnych (233,1 mln złotych), niewiele mniej pozyskano ze środków unijnych (185,2 mln złotych), W latach 2014-2015 roku najwięcej środków zostało przeznaczonych na inwestycje w infrastrukturę transportową (budowa i przebudowa dróg wojewódzkich oraz zakup taboru kolejowego) oraz świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego przez Koleje Śląskie Sp. z o.o.

W ramach celu operacyjnego C.3. *Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni* kwota wykorzystana w 2014 i 2015 roku wyniosła kolejno 206,5 mln i 180,6 mln złotych. Głównymi źródłami finansowania inwestycji były środki unijne, które wyniosły odpowiednio w latach 198,8 mln złotych i 150,8 mln złotych. W większości środki zostały wykorzystane na konkursy

w ramach programu RPO WSL 2007-2013 przez Wydział Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na „Priorytet VI Zrównoważony rozwój miast”.

Najmniejsze środki w obu latach zostały przeznaczone na realizację celu operacyjnego C.1. *Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska*. Kwota, która została wykorzystana na ten cel w 2014 roku wyniosła prawie 137 mln złotych, z czego 103 mln złotych stanowiły środki unijne. W 2015 roku przeznaczono na ten cel ponad 114 mln złotych, z czego 85,7 mln złotych stanowiły środki unijne. Największe środki przeznaczono na konkurs w ramach RPO WSL - „Priorytet V Środowisko”.

Wykres 21. Wydatki w ramach priorytetu C w podziale na cele operacyjne w latach 2014 i 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety.

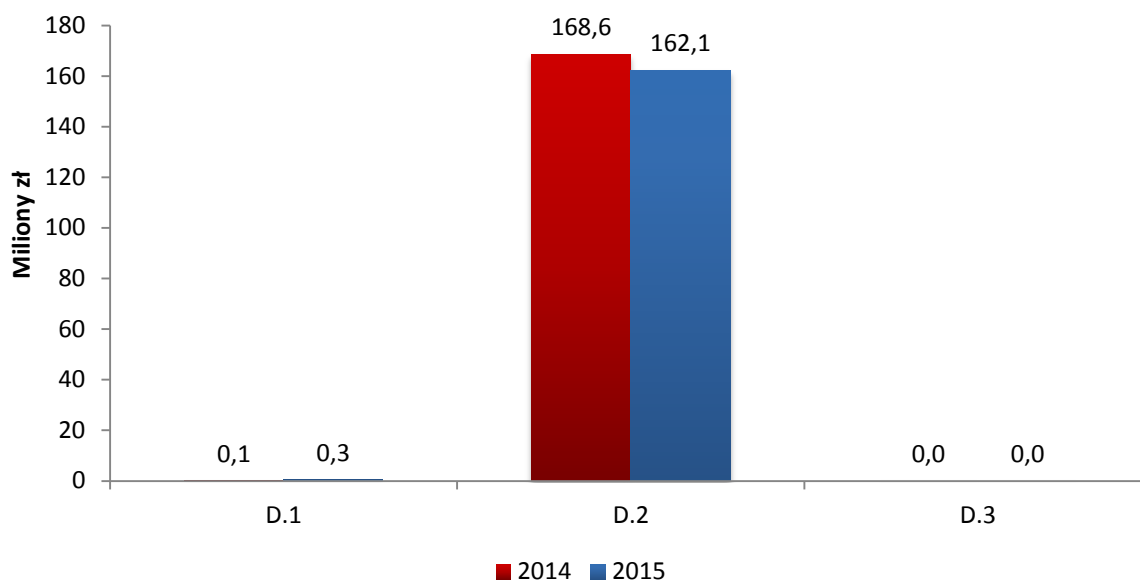
PRIORYTET D

W ramach Priorytetu D zdecydowanie najwięcej środków przeznaczono na realizację celu operacyjnego D.2. *Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego*. W 2014 roku kwota przeznaczona na ten cel wyniosła ponad 165,5 mln, a rok później 162,1 mln złotych, gdzie głównym źródłem finansowania w obu latach były środki własne. Najwięcej środków wydatkował w tym zakresie Wydział Kultury, głównie na dofinansowanie działalności wojewódzkich instytucji kultury poprzez przekazywanie dotacji podmiotowej na działalność oraz dotacji celowej na realizację zadań bieżących z zakresu kultury.

Na cel D.1. *Współpraca z partnerami w otoczeniu* przeznaczono w 2014 roku zaledwie 53,8 tys. złotych (głównie środki unijne). Środki te wykorzystał Wojewódzki Urząd Pracy głównie na projekt EURES-T Beskidy. Rok później kwota przeznaczona na ten cel wyniosła już prawie 346 tys. złotych, gdzie środki unijne stanowiły 229,1 tys. złotych, a środki własne 84,3 tys. złotych. W większości środki zostały przeznaczone na działania w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej (w zakresie programów WST POWT RCz-RP oraz Interreg v-A RCz- PL).

W latach 2014 i 2015 nie wskazano żadnych wydatków poniesionych w ramach celu operacyjnego D.3. Region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.

Wykres 22. Wydatki w ramach priorytetu D w podziale na cele operacyjne w latach 2014 i 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety.

6. Wykaz dokumentów strategicznych województwa (stan na 1 grudnia 2016 r.)

Wykaz dokumentów strategicznych województwa przedstawiony w tabeli poniżej opracowano na podstawie:

1. Informacji umieszczonych na stronie www.slaskie.pl – w zakładce *Plany rozwoju*.
2. Informacji umieszczonych na stronie www.slaskie.pl – w zakładce *Sejmik/uchwały* oraz *Zarząd/uchwały*.

Tabela 3. Wykaz dokumentów strategicznych województwa (stan na dzień 1.12.2016 r.).

L.p.	Nazwa dokumentu	Data i forma przyjęcia	Cele Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”	Wydział, jednostka odpowiedzialna	Uwagi
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA I STRATEGIE MAKROEKONOMICZNE					
1.	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+”	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 r.		RR	Dokument stanowi aktualizację Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020”.
2.	Plan wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 324/21/V/2015 z dnia 12 marca 2015 r.		RR	
3.	Strategia dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020	Deklaracja Sejmiku Województwa Śląskiego (Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/33/1/2013 z dnia 5 kwietnia 2013 r.). Deklaracja Sejmiku Województwa Małopolskiego (Deklaracja Sejmiku Województwa Małopolskiego nr 5/13 z dnia 5 kwietnia 2013 r.)	Wpisuje się w cel operacyjny: D.1 Współpraca z partnerami w otoczeniu.	RR	Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 została przyjęta przez rząd 8 stycznia 2014 r.

4.	Kontrakt Terytorialny dla Województwa Śląskiego	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1769/368/IV/2014 w sprawie przyjęcia Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Śląskiego		RR	
PLANOWANIE PRZESTRZENNE					
1.	Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.	PP	
2.	Program Modernizacji Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku im. Gen. Jerzego Ziętka	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/49/1/2006 z dnia 12 czerwca 2006 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.	RR	Trwają prace nad aktualizacją dokumentu

3.	Plan Wykorzystania Wojewódzkiego Zasobu Nieruchomości Województwa Śląskiego na lata 2015-2017	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 397/25/V/2015 z dnia 19 marca 2015 roku	Wpisuje się w cele operacyjne: A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego.	GK	
PROGRAMY WSPÓLFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW UE					
1.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 139/6/V/2014 z dnia 29 grudnia 2014 roku	Wpisuje się we wszystkie cele Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”.	RR/FR/FS	
GOSPODARKA, PROMOCJA I WSPÓŁPRACA					
1.	Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/53/3/2006 z dnia 25 października 2006 r. Nowelizacja - uchwała Sejmiku z dnia 16 maja 2007 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.	GP	Program obejmował inwentaryzację odnawialnych źródeł energii - aktualnie brak środków finansowych na jego aktualizację

2.	Wojewódzki program przekształceń terenów przemysłowych i zdegradowanych	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr III/31/11/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.	GP	
3.	Program współpracy Województwa Śląskiego z organizacjami pozarządowymi	<u>Program uchwalany co roku</u> Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/30/5/2016 z dnia 21 listopada 2016 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy. A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały. B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego.	KP	
4.	Strategia współpracy systemowej Regionów tworzących Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej TRITIA z o.o. do roku 2020		Wpisuje się w cele operacyjne: D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego. D.3 Region w sieci międzynarodowych i krajowych	GP	

			powiązań infrastrukturalnych.		
INNOWACJE					
1.	Program Rozwoju Technologii województwa śląskiego na lata 2010-2020 (Program systemowego wspierania rozwoju technologii województwa śląskiego na lata 2010 – 2020)	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 729/35/IV/2011 z dnia 29 marca 2011 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa. A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy. A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych. A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.	RR	
2.	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2013-2020	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/29/5/2012 z dnia 20 grudnia 2012 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa. A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy. A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych. A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.	RR	Dokument został opracowany w ramach projektu „Zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie Regionalnej Strategii Innowacji” realizowanego w kolejnych edycjach od roku 2009, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.
KULTURA I EDUKACJA					

1.	Strategia rozwoju kultury w województwie śląskim na lata 2006 – 2020	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/51/1/2006 z dnia 28 sierpnia 2006 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa.	KL	
2.	Wojewódzki Program Opieki Nad Zabytkami w Województwie Śląskim na lata 2014 – 2017	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/48/7/2014 z dnia 10 marca 2014 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni	KL/ŚCDK	
3.	Program wspierania edukacji uzdolnionej młodzieży województwa śląskiego 2015-2018	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/6/4/2015 z dnia 16 marca 2015 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców.	EN	

			D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa		
4.	Program Rozwoju Szkolnictwa Zawodowego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 346/21/V/2015 z dnia 12 marca 2015 roku	Wpisuje się w cele operacyjne: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa. A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa	FS	
TURYSTYKA I SPORT					
1.	Program Rozwoju i Funkcjonowania Śląskiego Systemu Informacji Turystycznej	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1040/166/III/2008 z dnia 29 marca 2008 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego	GP/ŚOT	

2.	Strategia Rozwoju Sportu w Województwie Śląskim do roku 2020	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/19/3/2012 z dnia 12 marca 2012 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego	RR/GP	
3.	Program rozwoju bazy sportowej z uwzględnieniem dofinansowania z Ministerstwa Sportu i Turystyki	<u>Program uchwalany co roku</u> Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/21/6/2016	Wpisuje się w cele operacyjne: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego	GP	zmiany uchwały V/29/6/2016 V/30/3/2016

4.	Strategia rozwoju turystyki w województwie śląskim na lata 2004 – 2013	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/29/10/2004 z dnia 20 grudnia 2004 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.3. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. C.3. Wysoki poziom ład przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego	GP/ŚOT	Trwają prace nad aktualizacją dokumentu
SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE					
1.	Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Śląskiego 2020+	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/22/3/2016 z dnia 16 maja 2016 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców.	SCSI	
ŚRODOWISKO					

1.	Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/28/2/2012 z dnia 12 listopada 2012 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.	RR	
2.	Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego 2014	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/25/1/2012 z dnia 24 sierpnia 2012 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska	OS	Uchwałą Nr IV/32/3/2013 z dnia 23 marca 2013 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął uchwałę w sprawie zmiany uchwały Nr IV/25/2/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 sierpnia 2012 roku. Dokonano zmian w treści: IV/50/6/2014 IV_53_13_2014 IV_55_22_2014 IV_57_4_2014 V_11_10_2015 V_17_2_2016 V_25_21_2016 V_25_22_2016 V_25_23_2016 Trwają prace nad aktualizacją dokumentu
3.	Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr III/52/15/2010 z dnia 16 czerwca 2010 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska.	OS	

	ponadnormatywne poziomy stężeń substancji w powietrzu				
4.	Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1258/49/IV/2011 z dnia 19 maja 2011 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska	OS	
5.	Program ochrony powietrza dla terenu byłej strefy bieruńsko-pszczyńskiej województwa śląskiego, gdzie stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/45/12/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska.	OS	
6.	Program ochrony powietrza dla stref gliwicko-mikołowskiej i częstochowsko-lublinieckiej województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/16/7/2011 z dnia 19 grudnia 2011 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska.	OS	Pomoc finansowa w formie dotacji na realizację działania
7.	Plan ochrony Parku Krajobrazowego "Orlich Gniazd"	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/48/2/2014 z dnia 10 marca 2014 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.3. Wysoki poziom ładunku przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.	OS	

8.	Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska.	OS	
9.	Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/11/8/2015 z dnia 31 sierpnia 2015 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.	OS	
10.	Program Ochrony Środowiska Przed Hałasem dla Województwa Śląskiego do roku 2018 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/15/1/2015 z dnia 16 listopada 2015 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: C.1.Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska. D.3. Region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych	OS	
OBSZARY WIEJSKIE					
1.	Program małej retencji dla województwa śląskiego	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/43/1/2006 z dnia 16 stycznia 2006 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców.	TW	Dokument jest w trakcie aktualizacji

			<p>B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.</p> <p>C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska.</p> <p>C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.</p>		
2.	Wojewódzki Program Aktywizacji Gospodarczej oraz Zachowania Dziedzictwa Kulturowego Beskidów i Jury Krakowsko- Częstochowskiej – Owca Plus do roku 2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 716/34/V/2015 z dnia 7 maja 2015 r.	<p>Wpisuje się w cele operacyjne:</p> <p>A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.</p> <p>C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska.</p> <p>C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi</p>	TW	
3.	Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/25/8/2016 z dnia 27 czerwca 2016 r.	<p>Wpisuje się w cele operacyjne:</p> <p>A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.</p> <p>C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi</p>	TW	
4	Program małej retencji dla Województwa Śląskiego – aktualizacja 2016 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 2390 / 155/V/2016 z dnia 24 listopada 2016 r.	<p>Wpisuje się w cele operacyjne:</p> <p>B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa.</p> <p>B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców.</p> <p>B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.</p> <p>C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska.</p>	TW	

			C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni.		
ZDROWIE I POLITYKA SPOŁECZNA					
1.	Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych oraz Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2011-2016	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 2457/78/IV/2011 z 15 września 2011 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy. B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.	ZD	
2.	Śląski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 06/290/IV/2013 z 29 października 2013 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa.	ZD	
3.	Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie śląskim na lata 2012 – 2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 837/251/IV /2013 z dnia 25 kwietnia 2013 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.	FS/ROPS	

4.	Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Śląskim na lata 2011-2016	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/5/2/2011 z dnia 14 lutego 2011 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy. B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.	ROPS	
5.	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie śląskim na lata 2014-2020.	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1359/351/IV 2014 z dnia 22 lipca 2014 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.	FS/ROPS	
6.	Program Śląskie dla rodziny – Karta Dużej Rodziny	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/9/4/2015 z dnia 25 maja 2015 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.	FS/ROPS	
7.	Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 aktualizacja 2015	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/11/6/2015 z dnia 31 sierpnia 2015 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy. B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.	ZD /FS/ROPS	

8.	Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 2428 /82/V/2015 z dnia 22 grudnia 2015 roku	Wpisuje się w cele operacyjne: A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały.	FS/ROPS	
9.	Program Profilaktyki Chorób Płuc w Województwie Śląskim na lata 2015-2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1946/141/V/2016 z dnia 27 września 2016r.	Wpisuje się w cel operacyjny: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa.	ZD	
10.	Program Zapobiegania Nadwadze i Otyłości w Województwie Śląskim na lata 2015-2020	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1716/133/V/2016 z dnia 23 sierpnia 2016r.	Wpisuje się w cel operacyjny: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa.	ZD	
11.	Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie śląskim na lata 2016-2020	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/17/1/2016 z dnia 18 stycznia 2016 r.	Wpisuje się w cel operacyjny: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa.	ROPS	
RYNEK PRACY					
1.	Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia	<u>Plan uchwalany co roku</u> Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 710 /110/V/2016 z dnia 4 kwietnia 2016 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy. B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców. B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców.	FS/WUP	
TRANSPORT					

1.	Koncepcja Samorządu Województwa Śląskiego w zakresie wspierania rozwoju sieci lotnisk lokalnych	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1333/382/III/2010 z dnia 11 czerwca 2010 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. D.3. Region sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.	SP	
2.	Strategia rozwoju systemu transportu województwa śląskiego	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/49/7/2014 z dnia 7 kwietnia 2014 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. D.3. Region sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.	RR	
3.	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Województwa Śląskiego	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/11/9/2015 z dnia 31 sierpnia 2015 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi.	KT	
4.	Plan rozbudowy dróg wojewódzkich w województwie śląskim oraz Planu rozwoju kolei w województwie śląskim.	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1258/53/V/2015 z dnia 14 lipca 2015 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. D.3. Region sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.	RR	
5.	Plan rozwoju kolei w województwie śląskim	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 2323/80/V/2015 z dnia 9 grudnia 2015 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. D.3. Region sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.	RR	

6.	Plan rozbudowy dróg wojewódzkich w województwie śląskim po akceptacji Komisji Europejskiej.	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1888/139/ V/2016 z dnia 20 września 2016 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. D.3. Region sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.	RR	
7.	Planu rozwoju kolei w województwie śląskim po akceptacji Komisji Europejskiej.	Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1889/139/ V/2016 z dnia 20 września 2016 r.	Wpisuje się w cele operacyjne: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi. D.3. Region sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.	RR	

7. Podsumowanie

Województwo śląskie coraz bardziej dotyka problem depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa. Szczególnie widoczne jest to na terenach wielkomiejskich regionu. Ponadto skorelowane jest to ze słabnącym tempem rozwoju gospodarczego – mimo stosunkowo wysokiej wartości PKB osiągniętej w województwie, z roku na rok zauważa się malejący dystans innych regionów w stosunku do województwa śląskiego. Województwo charakteryzuje się także niskim poziomem zatrudnienia oraz dużym zróżnicowaniem przestrzennym poziomu bezrobocia. Mimo negatywnych wskaźników makroekonomicznych region jest liderem w eksporcie do krajów UE oraz w czołówce województw charakteryzujących się najwyższym poziomem importu.

Analizując zróżnicowania w poziomie rozwoju powiatów najwyższe miejsca pod względem ogólnego wskaźnika rozwoju terytorialnego uzyskały powiaty grodzkie Katowice i Bielsko-Biała. Lider rankingu Katowice odznacza się najwyższą pozycją w zakresie wskaźników cząstkowych dotyczących Szans rozwojowych mieszkańców, Przestrzeni oraz Relacji z otoczeniem a drugą jedynie w zakresie Nowoczesnej gospodarki. Relatywnie wysoki poziom rozwoju uzyskały także takie powiaty jak: Gliwice, powiat cieszyński, Tychy, powiat pszczyński, powiat tarnogórski, Zabrze, Chorzów oraz Dąbrowa Górnicza. Na przeciwnym biegunie znalazły się dwie główne grupy powiatów. Pierwszą z nich tworzą typowo rolnicze powiaty leżące w głównej mierze na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej: częstochowski, kłobucki, zawierciański, myszkowski, drugą natomiast – obszary przemysłowe lub z nimi powiązane: Świętochłowice, powiat rybnicki, Bytom, Ruda Śląska. W przypadku wskaźnika niedostosowania społecznego najwyższe wskazania widoczne są w powiatach leżących w centrum województwa śląskiego. Są to graniczące ze sobą miasta: Chorzów, Świętochłowice, Bytom oraz oddzielone od tej trójki stolicą regionu Mysłowice.

Analiza stopnia wykonania celów Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” wskazuje na duży strumień środków kierowanych na realizację obszarów priorytetowych A oraz C. W dużej mierze są to środki unijne, które są dystrybuowane w drodze konkursowej w ramach RPO WSL. W przypadku obszaru priorytetowego A Strategii duża część środków wydatkowana była na konkursy dotyczące rozwoju przedsiębiorstw, w tym również z branży turystycznej, oraz społeczeństwa informacyjnego, natomiast projekty w ramach Priorytetu B Strategii wpisywały się w zrównoważony rozwój miast oraz kwestie związane ze środowiskiem. Ponadto w ramach obszaru A Strategii dużą część aktywności przejął WUP, który organizował konkursy w ramach RPO WSL oraz POWER, a także realizował własne projekty w ramach PO KL. W ramach obszaru priorytetowego C dużo środków zostało przeznaczonych na dofinansowanie infrastruktury transportowej oraz świadczenie usług w zakresie transportu zbiorowego. Wśród wydatków wpisanych w realizację obszaru B na uwagę zasługują: konkursy organizowane przez WUP w ramach PO KL, środki przeznaczone na prowadzenie placówek edukacyjnych o znaczeniu regionalnym, inwestycje w jednostkach zdrowia czy finansowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Najmniejszy strumień środków skierowany jest na realizację obszaru priorytetowego D Strategii. W tym przypadku wydatki obejmowały głównie finansowanie działalności wojewódzkich instytucji kultury oraz współpracę transgraniczną.

W latach 2014-2015 zostały opracowane także liczne branżowe dokumenty strategiczne wpisujące się w realizację celów i priorytetów Strategii. Łącznie opracowano dwie strategie, dziesięć programów oraz cztery plany (nie licząc dokumentów przyjmowanych co roku). W analizowanym czasie przyjęto Strategię Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego (2014) oraz aktualizację Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 (2015). Ponadto opracowano programy dotyczące: opieki nad zabytkami, ochrony środowiska, ochrony przed hałasem, ochrony powietrza, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Kartę Dużej Rodziny, rozwoju ekonomii społecznej, rozwoju szkolnictwa zawodowego, wspierania edukacji uzdolnionej młodzieży czy aktywizacji gospodarczej i zachowania dziedzictwa kulturowego. Przyjęto także plany w zakresie transportu (rozbudowy dróg, rozwoju kolei oraz zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego) i ochrony Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”.